

Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Σχολή Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών
Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
Δημόσιες Πολιτικές και Διακυβέρνηση

**Η Ένταξη της Ελλάδας στην Οικονομική και
Νομισματική Ένωση : Επιπτώσεις και Προοπτικές**

Μάριος – Γεώργιος Σαχίνης

Κόρινθος, Νοέμβριος 2017

University of Peloponnese
Faculty of Social and Political Sciences
Department of Political Studies and International
Relations
Master Programme in
Public policies and Governance

The accession of Greece to the Economic and Monetary
Union: effects and prospects

Marios – Georgios Sachinis

Corinth, November 2017

Περίληψη

Από την ίδρυση της Ενιαίας Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα το 1950, τα ηγετικά πρόσωπα αυτής της προσπάθειας επιθυμούσαν την ολοκληρωτική ενοποίηση των κρατών – μελών σε οικονομικό και νομισματικό επίπεδο. Η ευρωπαϊκή οικονομική ενοποίηση τέθηκε ως βασικός στόχος από τα τέλη της δεκαετίας του 1970 και ουσιαστικά υλοποιήθηκε με την υπογραφή της Συνθήκης του Μάαστριχτ το 1992. Σε αυτήν τη Συνθήκη καθορίστηκαν τα στάδια ένταξης και τα κριτήρια σύγκλισης ώστε μία χώρα να μπορέσει να αποτελεί μέρος της νεοσύστατης Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ). Το Ελληνικό κράτος όντας κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ) ήδη από το 1981 προσχώρησε στην Ο.Ν.Ε. το 2000 ενώ το ευρώ κυκλοφόρησε για πρώτη φορά στην Ελλάδα το 2002 (Τζόκας, 2006).

Η Ελλάδα όντας μία μικρή οικονομία πριν την ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και στη ζώνη του Ευρώ προσπάθησε να αναπτυχθεί οικονομικά και να δημιουργήσει τις κατάλληλες υποδομές για το μέλλον. Τα πρώτα στοιχεία ήταν θετικά και για τη χώρα αλλά και για το λαό της και αυτό φαίνεται σε έρευνα σύμφωνα με την οποία το 71% των πολιτών βλέπουν θετικά τη συμμετοχή της Ελλάδας στην Ε.Ε. το 2004 (βλ. Ευρωβαρόμετρο). Όμως, το ποσοστό του 71% άρχισε σταδιακά να μειώνεται και να χάνεται έτσι η εμπιστοσύνη του λαού προς την Ε.Ε. και τους θεσμούς της. Συγκεκριμένα, την άνοιξη του 2006 το 53% πλέον έβλεπε θετικά την συμμετοχή της χώρας στις ενοποιημένες διαδικασίες της Ε.Ε. και της Ευρωζώνης (βλ. Ευρωβαρόμετρο).

Το Ελληνικό κράτος ήδη από την ένταξή του στην Ε.Ο.Κ. δημιούργησε έντονους προβληματισμούς στους Ευρωπαίους εταίρους του, εξαιτίας της μη συμμόρφωσης αυτού προς τα ιδανικά και τις προσδοκίες της Ε.Ε. Το 1999 ξεκινά η συζήτηση για την ένταξη της Ελλάδας στην Ο.Ν.Ε. με την προσχώρηση να πραγματοποιείται το 2000. Πώς όμως το Ελληνικό κράτος κατάφερε να γίνει μέλος της Ευρωζώνης; Πληρούσε τις προϋποθέσεις και τα κριτήρια που προβλέπονταν στη Συνθήκη του Μάαστριχτ ήδη από το 1992; Και τα δύο παραπάνω ερωτήματα θα αναλυθούν και θα απαντηθούν παρακάτω με στόχο να διαφανεί αν η Ελλάδα πήρε τη σωστή απόφαση με την ένταξη της στην Ο.Ν.Ε. ή μήπως τελικά η σημερινή οικονομική κρίση της χώρας οφείλεται σε αυτήν της την απόφαση (Τζόκας, 2006).

Abstract

Since the founding of the Single Coal and Steel Community in 1950, the leaders of this effort wished for the complete unification of member states in economic and monetary terms. European economic integration has been set as a key objective since the late 1970s and has been materialized with the signing of the Maastricht Treaty in 1992. This treaty defined integration stages and convergence criteria so that a country could be part of the newly established Economic and Monetary Union (EMU). The Greek state, being a member of the European Economic Community (EEC) since 1981, joined EMU in 2000, while euro was first introduced in Greece in 2002 (Djokas, 2006).

Having been a small economy before joining the European Union and the Eurozone, Greece was trying to grow economically and create the appropriate infrastructure for the future. The first data was positive for the country as well as for its people, and this seems to be an investigation according to which 71% of citizens view the Greek participation in the EU positively in 2004 (see Eurobarometer). However, the 71% rate has gradually begun to diminish, thus losing the people's confidence in the EU and its institutions. Specifically, in the spring of 2006, 53% saw positive country participation in the EU's integrated procedures and the Eurozone (see Eurobarometer).

Since the Greek state's accession to the EEC, has raised serious concerns with its European partners because of its non-compliance with the ideals and expectations of the EU. In 1999, the debate on the accession of Greece to the United Nations begins with accession taking place in 2000. But how did the Greek state manage to become a member of the Eurozone? Has it met the conditions and criteria laid down in the Maastricht Treaty as early as 1992? Both questions will be analyzed and answered below to see if Greece has made the right decision by joining EMU or does the country's current economic crisis ultimately derive from this decision (Djokas, 2006).

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	3
Abstract	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Εισαγωγή.....	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Άριστες Νομισματικές Περιοχές	8
2.1. Εισαγωγή	8
2.2. Η Θεωρία των Άριστων Νομισματικών Περιοχών	8
2.3. Βασικά κριτήρια δημιουργίας άριστων νομισματικών περιοχών	9
2.4. Τα Οφέλη μίας Άριστης Νομισματικής Περιοχής	10
2.4.1. Κόστος συναλλαγών.....	10
2.4.2. Διαφάνεια τιμών	10
2.4.3. Αβεβαιότητα.....	11
2.4.4 Εμπόριο	11
2.4.5. Ποιότητα της νομισματικής πολιτικής	11
2.5. Είναι η Ευρώπη μία άριστη νομισματική περιοχή;.....	11
2.6. Συμπεράσματα	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Η Διαχρονική Εξέλιξη του Ελληνικού Δημόσιου Χρέους Εντός και Εκτός Ευρωζώνης	13
3.1. Εισαγωγή	13
3.2. Η Διαχρονική Εξέλιξη του Ελληνικού Δημόσιου Χρέους 1974 - 2004	13
3.3. Το χρέος της Ελλάδας εντός ευρωζώνης (2001-2015).....	15
3.4. Συμπεράσματα	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. Η Προσχώρηση της Ελλάδας στην Ευρωζώνη: Προετοιμασία, Διαδικασίες, Συνθήκες Ένταξης και Υπογραφή Ενσωμάτωσης.....	17
4.1. Εισαγωγή	17
4.2. Από τη Συνθήκη της Ρώμης στη Συνθήκη του Μάαστριχτ περί κριτηρίων ένταξης στην ΟΝΕ.....	17
4.2.1. Τα Τρία Στάδια Δημιουργίας της ΟΝΕ.....	17
4.2.1.1. Πρώτο Στάδιο (1990 – 1993).....	17
4.2.1.2 Δεύτερο Στάδιο(1994 – 1998)	18
4.2.1.3. Τρίτο Στάδιο (1999 -)	19
4.2.2. Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα Κριτήρια Σύγκλισης.....	19
4.2.2.1. Κριτήρια Σύγκλισης	20
4.2.2.2. Ρήτρες Διαφυγής Χρέους και Ελλείμματος.....	21
4.3. Πολιτικοί, Κοινωνικοί και Οικονομικοί παράγοντες που επηρεάζουν την ένταξη ..	21
4.3.1 Το Ελληνικό Κράτος τη Δεκαετία 1980 – 1990.....	21

4.3.2. Η Οικονομία της Ελλάδας 1992 – 1999.....	22
4.4. Προετοιμασία του Ελληνικού Κράτους προς την Ένταξη.....	23
4.5. Οι Προκλήσεις για το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα εξαιτίας της Νομισματικής και της Χρηματοπιστωτικής Ενοποίησης	23
4.6. Υπογραφή και Προσχώρηση της Ελλάδας στην ΟΝΕ.....	24
4.7. Επιπτώσεις και Προοπτικές μετά την Υπογραφή.....	25
4.7.1. Επιπτώσεις.....	25
4.7.2. Προοπτικές	26
4.8. Η Ελλάδα στην Ο.Ν.Ε. αποτέλεσε τελικά επίτευγμα ή καταστροφή;	28
4.9. Συμπεράσματα	29
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. Συμπεράσματα.....	30
Βιβλιογραφία – Διαδικτυακές Πηγές	34
Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία	34
Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία	35
Διαδικτυακές Πηγές – Διαδικτυακοί τόποι	35

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Εισαγωγή

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να μελετηθούν οι ιδρυτικές συνθήκες της ΟΝΕ ώστε να διαφανεί εάν το Ελληνικό κράτος ήταν έτοιμο να προσχωρήσει σε αυτή, θα ερευνηθεί η αποτελεσματικότητα ή μη, της νομισματικής πολιτικής της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (Ο.Ν.Ε.) ενώ θα αναλυθεί και η θεωρία των άριστων νομισματικών περιοχών.

Το κεντρικό ερευνητικό ερώτημα της εργασίας είναι το εξής : «Το Ελληνικό κράτος προσχώρησε στην Ο.Ν.Ε. με ορθολογικά ως προς το ζητούμενο κριτήρια;».

Η μεθοδολογία της Διπλωματικής Εργασίας είναι η περιγραφική στατιστική, η οποία αφορά τη σύγκριση των στατιστικών στοιχείων που θα χρησιμοποιηθούν και η διεθνής μακροοικονομική, η οποία αφορά την αλληλεπίδραση των μακροοικονομικών μεγεθών με την παγκόσμια οικονομία.

Ολοκληρώνοντας, στη δομή της παρούσας εργασίας αρχικά αναλύονται ο σκοπός, η μεθοδολογία, και η συνεισφορά της Διπλωματικής Εργασίας. Έπειτα αναλύεται η θεωρία των Άριστων Νομισματικών Περιοχών. Στον κύριο κορμό της εργασίας αναλύεται η προσχώρηση της Ελλάδας στην Ευρωζώνη: προετοιμασία, διαδικασίες, συνθήκες ένταξης. Τέλος, παρουσιάζονται τα συμπεράσματα και τα ευρήματα της έρευνας.

Τέλος, η συνεισφορά της παρούσας διπλωματικής εργασίας έγκειται σε ερωτήματα και αμφιβολίες που αναμένεται να δημιουργηθούν στους αναγνώστες σχετικά με την πορεία του Ελληνικού κράτους στη ζώνη του ευρώ, ενώ αποσκοπεί στο να αποτελέσει έναυσμα για περαιτέρω ερευνητικές διαδικασίες στον επιστημονικό λόγο επί του θέματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. Άριστες Νομισματικές Περιοχές

2.1. Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο αναλύονται οι συνθήκες δημιουργίας Άριστων Νομισματικών Περιοχών. Συγκεκριμένα παρουσιάζεται η βασική θεωρία για τις Άριστες Νομισματικές Περιοχές και τα βασικά κριτήρια δημιουργίας τους. Έπειτα απαριθμούνται τα πολλαπλά οφέλη που προκύπτουν για μία χώρα μετά την ένταξή της σε μία Άριστη Νομισματική Περιοχή. Το κόστος συναλλαγών, η διαφάνεια των τιμών, η αβεβαιότητα, το εμπόριο και η ποιότητα της νομισματικής πολιτικής είναι στοιχεία που όπως θα διαφανεί παρακάτω μετά την ανάλυσή τους αποτελούν σημαντικά οφέλη των Άριστων Νομισματικών Περιοχών. Ολοκληρώνοντας το παρόν κεφάλαιο, στην τελευταία υποενότητα απαντάται το σημαντικότερο ερώτημα αν τελικά η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί μία Άριστη Νομισματική Περιοχή, με τους πολίτες να έχουν έντονες αμφιβολίες ως προς την απάντηση.

2.2. Η Θεωρία των Άριστων Νομισματικών Περιοχών

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζεται η θεωρία της άριστης νομισματικής περιοχής σύμφωνα με την οποία ένα σύνολο χωρών κρίνεται σκόπιμο να παραμερίσουν τα εθνικά νομίσματά τους και να ενταχθούν σε ένα ενιαίο νόμισμα, παραδείγματος χάριν Δολάριο/Η.Π.Α. και Ευρώ/ Ε.Ε. Στη συγκεκριμένη θεωρία μέσω του φάσματος των πολιτικών και των οικονομικών κριτηρίων που αναπτύσσει αναγνωρίζεται ότι οι επιπτώσεις που μπορεί να προκύψουν από την εγκατάλειψη του οργάνου συναλλαγματικής ισοτιμίας δεν επηρεάζουν όλα τα κράτη – μέλη της νομισματικής ένωσης. Έπειτα από την ανάλυση της θεωρίας της άριστης νομισματικής περιοχής αποτυπώνονται οι συνθήκες που επικρατούν στην Ευρωπαϊκή νομισματική πολιτική και το Ευρώ ως ενιαίο νόμισμα της Ευρωζώνης των 14 χωρών – μελών (Baldwin – Wyplosz, 2017).

Πριν τη συνέχεια της παρούσας ανάλυσης είναι σκόπιμο να αναφερθεί ποιες ήταν οι αιτίες που οδήγησαν στην Ευρωπαϊκή Νομισματική Συνεργασία (Ε.Ν.Σ.). Οι αιτίες λοιπόν ήταν δύο. Αρχικά η Ε.Ε. κατάφερε να διευρύνει το ρόλο της στο παγκόσμιο νομισματικό σύστημα ώστε να αντιμετωπίσει τις οικονομικές εξελίξεις στις Η.Π.Α. Η δεύτερη αιτία έγκειται στο γεγονός ότι η Ε.Ε. μεταλλάχθηκε σε μία πραγματικά ενοποιημένη αγορά, ακόμη και με τις διαφωνίες των ευρωπαϊών ηγετών ως προς τις μεταβολές των συναλλαγματικών ισοτιμιών στις χώρες που αποτελούν κράτη – μέλη της κοινότητας. Η ανάγκη λοιπόν για ένα ενιαίο νόμισμα δεν ήταν αβάσιμη, αντιθέτως προώθησε την ιδέα της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, ενώ το πρώτο βήμα έγινε το Μάρτιο του 1979 με τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος (Ε.Ν.Σ.). Ολοκληρώνοντας, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και η νομισματική ενοποίηση οφείλεται στους καταστροφικούς πολέμους της Ευρωπαϊκής Ηπείρου και στην ανάγκη αποφυγής νέων αντίστοιχων γεγονότων (Krugman – Obstfeld – Melitz, σελ. 895 – 896).

2.3. Βασικά κριτήρια δημιουργίας άριστων νομισματικών περιοχών

Πριν την διατύπωση των βασικών κριτηρίων για τη δημιουργία μιας άριστης νομισματικής περιοχής (Α.Ν.Π.), αξίζει να δοθεί ένας συγκεκριμένος ορισμός περί αυτής. Με τον όρο λοιπόν άριστες νομισματικές περιοχές ονομάζονται οι χώρες που οι οικονομίες τους συνδέονται στενά μέσω του εμπορίου αγαθών και υπηρεσιών και της κινητικότητας των παραγωγικών συντελεστών (pelop.gr,2015). Πρωτεργάτης της προαναφερθείσας θεωρίας υπήρξε ο Robert A. Mundell, ο οποίος ήταν ένας από τους πρώτους οικονομολόγους που εντάχθηκε ενάντια στο «σύστημα των εθνικών νομισμάτων που συνδέονται με κυμαινόμενες συναλλαγματικές ισοτιμίες» (Mundell, 1961, σελ. 657). Η δημιουργία μίας νομισματικής περιοχής ώστε να θεωρηθεί άριστη είναι απαραίτητο να πληρούνται κάποια βασικά κριτήρια, για να αποφευχθούν αρνητικές επιπτώσεις τόσο για κάποιο ή κάποια από τα κράτη – μέλη όσο και ευρύτερα για την ένωση (Ηλεκτρονική Εφημερίδα «ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ», 2015). Τα βασικά αυτά κριτήρια είναι τα εξής όπως παρουσιάζονται στον Πίνακα 1:

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.

Τα βασικά κριτήρια δημιουργίας άριστων νομισματικών περιοχών

Πλήρης κινητικότητα αγαθών και υπηρεσιών, εργασίας και κεφαλαίων	Κοινή νομισματική πολιτική, η οποία διασφαλίζει το χαμηλό ρυθμό πληθωρισμού και τη σταθερότητα
Ύπαρξη ομοιομορφίας των παραγωγικών δομών ώστε σε περίπτωση κινδύνου κρίσης να μην είναι μεγάλες οι συνέπειες στην οικονομία ενός κράτους – μέλους και ελάχιστες συνέπειες για τα υπόλοιπα	Ύπαρξη ενός ενιαίου δημοσιονομικού συστήματος, το οποίο να αναδιανέμει τους πόρους προς τα κράτη – μέλη που αντιμετωπίζουν δημοσιονομικά προβλήματα

Πηγή: (Krugman, Obstfeld, Melitz, 2016)

Τα παραπάνω κριτήρια έχουν διαρθρωθεί από οικονομολόγους και είναι πολύ σημαντικό να διατυπωθούν στον Πίνακα 2 με σαφήνεια:

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.

Διατύπωση των κριτηρίων περί δημιουργίας άριστων νομισματικών περιοχών

Κριτήριο περί κινητικότητας εργασίας Mundell: «Άριστες νομισματικές περιοχές είναι εκείνες μέσα στις οποίες οι άνθρωποι κινούνται εύκολα» (Mundell, 1961, σελ. 657)
Κριτήριο περί διαφοροποίησης παραγωγής Kenen: « Οι χώρες των οποίων η παραγωγή και οι εξαγωγές είναι ευρέως διαφοροποιημένες και παρόμοιας παραγωγικής δομής διαμορφώνουν μια άριστη νομισματική περιοχή» (Kenen, 1969)
Κριτήριο περί εξωστρέφειας McKinnon: « Οι χώρες που είναι πολύ ανοικτές στο εμπόριο και συναλλάσσονται ευρέως μεταξύ τους διαμορφώνουν μία άριστη

νομισματική περιοχή» (McKinnon, 1962, σελ. 717)
Κριτήριο περί μεταβιβάσεων: « Οι χώρες που συμφωνούν να αποζημιώσουν η μία την άλλη για τις δυσμενείς διαταραχές διαμορφώνουν μια άριστη νομισματική περιοχή»
Κριτήριο περί ομοιογένειας προτιμήσεων: « Οι χώρες – μέλη μίας νομισματικής ένωσης πρέπει να συμφωνούν ομόφωνα για τον καλύτερο τρόπο αντιμετώπισης διαταραχών»
Κριτήριο περί αλληλεγγύης: « Όταν η κοινή νομισματική πολιτική δημιουργεί συγκρούσεις εθνικών συμφερόντων, οι χώρες που διαμορφώνουν μία νομισματική περιοχή πρέπει να δεχτούν το κόστος λόγω της κοινής πορείας»

Πηγή: (McKinnon, 1962)

Σε αυτό το σημείο είναι σκόπιμο να αναφερθεί ότι η ικανοποίηση των κριτηρίων δεν είναι γενικά σαφής. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να είναι δύσκολη η καταγραφή στοιχείων που να βοηθούν μία χώρα να ενταχθεί σε μία νομισματική ένωση ώστε να δημιουργηθεί μία άριστη νομισματική περιοχή.

2.4. Τα Οφέλη μίας Άριστης Νομισματικής Περιοχής

Ήδη, με τη διατύπωση των παραπάνω κριτηρίων, είναι εμφανές ότι ένας κόσμος με άριστες νομισματικές περιοχές θα είχε πολλά πλεονεκτήματα. Το ενιαίο νόμισμα δε θα δημιουργούσε ανάγκη για αλλαγή συναλλάγματος σε πολλές περιπτώσεις, όπως ταξίδια και αγορές από άλλες χώρες. Τα σημαντικότερα οφέλη μιας νομισματικής περιοχής που θα πληροί φυσικά τα κριτήρια άριστης περιοχής είναι το κόστος συναλλαγών, η διαφάνεια των τιμών, η αβεβαιότητα, το εμπόριο και η ποιότητα της νομισματικής πολιτικής. Τα στοιχεία αυτά θα αναλυθούν παρακάτω (Baldwin – Wyplosz, 2017).

2.4.1. Κόστος συναλλαγών

Μετά την εισαγωγή του ευρώ οι μεταφορές αγαθών έγιναν πιο εύκολες αφού είναι πλέον εφικτό οι πληρωμές να γίνονται στο ίδιο νόμισμα χωρίς να χρειάζεται η αλλαγή συναλλάγματος. Οι εισαγωγείς και οι εξαγωγείς δε χρειάζεται πλέον να διαπραγματεύονται για πιο νόμισμα θα χρησιμοποιήσουν κατά τις εμπορικές τους συναλλαγές. Η χρήση του κοινού νομίσματος διεύρυνε την ενιαία αγορά της Ε.Ε. προκαλώντας συνθήκες ανοιχτού εμπορίου (Baldwin – Wyplosz, 2017).

2.4.2. Διαφάνεια τιμών

Ακόμη ένα όφελος από την νομισματική ένωση είναι ότι τα μέλη αυτής μπορούν να συγκρίνουν τις τιμές των αγαθών με αποτέλεσμα όχι μόνο να υπάρχει σταθερότητα της τιμής των αγαθών αλλά και ενίσχυση του ανταγωνισμού. Η παραπάνω διαδικασία οδηγεί στην ύπαρξη μεγαλύτερου βαθμού οικονομικής λογικής εντός των ορίων της άριστης νομισματικής περιοχής. Κάθε κράτος – μέλος είναι σε θέση να γνωρίζει τις τιμές των αγαθών και των υπηρεσιών με αποτέλεσμα της πραγματικής μείωσης των τιμών προς όφελος του καταναλωτή και της αύξησης των καταναλωτικών δαπανών (Baldwin – Wyplosz, 2017).

2.4.3. Αβεβαιότητα

Η αποβολή του συναλλαγματικού κινδύνου αποτελεί επίσης όφελος για τις σχέσεις των εισαγωγέων και των εξαγωγέων αφού προωθεί τις εμπορικές σχέσεις μεταξύ των χωρών που ανήκουν στην ίδια νομισματική περιοχή και έτσι αντιμετωπίζεται ο κίνδυνος να τιμολογούνται αγαθά με άγνοια της συναλλαγματικής ισοτιμίας κατά την τελική αγορά. Η περίπτωση της αβεβαιότητας δυσχεραίνει τις εμπορικές σχέσεις και για αυτόν το λόγο αποτελεί σημαντικότερο όφελος για την Ε.Ε. όντας μία άριστη νομισματική περιοχή (Baldwin – Wyplosz, 2017).

2.4.4 Εμπόριο

Από τα παραπάνω οφέλη εκμαιεύεται ένα επιπλέον όφελος. Αυτό σημαίνει ότι αφού οι αγορές έγιναν πιο εύκολες και πιο ασφαλείς ενισχύεται το εμπόριο. Πλέον υπάρχουν περισσότερες επιλογές προϊόντων και εξάλειψη των μη δασμολογικών φραγμών. Η διαδικασία αυτή συνάμα με τις υπόλοιπες οδηγεί σε οικονομική ευημερία. Η οικονομική ευημερία βέβαια μετατοπίζεται συνεχώς από κράτος σε κράτος αφού το χρήμα ανακυκλώνεται και αναδιανέμεται με τις καταναλωτικές ανάγκες να αλλάζουν καθημερινά (Baldwin – Wyplosz, 2017).

2.4.5. Ποιότητα της νομισματικής πολιτικής

Η αλλαγή μίας εγχώριας κεντρικής τράπεζας σε μία κεντρική τράπεζα συλλογικής διαχείρισης αποτελεί με τη σειρά της όφελος για τα κράτη – μέλη. Η ένταξη παραδείγματος χάριν του ελληνικού κράτους στην ευρωζώνη οδήγησε την κεντρική τράπεζά του σε συμβουλευτικό ρόλο και η νομισματική πολιτική ασκείται πλέον από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Η νομισματική πολιτική λοιπόν δεν ασκείται από τις κεντρικές τράπεζες και τις κυβερνήσεις των κρατών – μελών αλλά από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και έχει ισχύ για κάθε μέλος της ζώνης του ευρώ (Baldwin – Wyplosz, 2017).

2.5. Είναι η Ευρώπη μία άριστη νομισματική περιοχή;

Σύμφωνα με την παραπάνω ανάλυση και την παρουσίαση των κριτηρίων μίας άριστης νομισματικής περιοχής είναι αναγκαίο να αναγνωριστεί εάν ή κατά πόσον η Ευρώπη αποτελεί μία άριστη νομισματική περιοχή. Με βάση την κάρτα σημείωσης επιδόσεων άριστης νομισματικής περιοχής οι πολίτες της Ευρωζώνης φαίνεται ότι είναι διχασμένοι σχετικά με το ενιαίο ευρωπαϊκό νομισματικό σύστημα. Η επιτυχία της Ευρώπης προκύπτει από την ικανοποίηση των οικονομικών κριτηρίων της εξωστρέφειας και της διαφοροποίησης. Από την άλλη μεριά όμως, η Ευρώπη αποτυγχάνει στην κινητικότητα εργασίας και στις δημοσιονομικές μεταβιβάσεις, ενώ για τα κριτήρια της ομοιογένειας προτιμήσεων και της κοινής πορείας οι πολίτες της Ευρωζώνης φαίνεται να βρίσκονται σε σύγχυση. Επομένως, είναι προφανές ότι η Ευρώπη ακόμη δεν αποτελεί μια ουσιαστική άριστη νομισματική περιοχή και αυτό αποδεικνύεται και από το ξέσπασμα της διεθνούς οικονομικής κρίσης (Baldwin - Wyplosz, 2017).

Η Ε.Ε. λοιπόν δεν αποτελεί μία ουσιαστική άριστη νομισματική περιοχή. Όμως η φαινομενική αποτυχία του ενιαίου νομίσματος δημιούργησε μία ισχυρή βάση με σταθερά θεμέλια για την πολιτική ενοποίηση των κρατών – μελών της κοινότητας. Ακόμη και σε αυτή την περίπτωση η αποτυχία της Ε.Ε. ως μια άριστη νομισματική περιοχή μπορεί να προκαλέσει είτε μία επιτυχημένη πορεία της Ο.Ν.Ε. είτε μία αποτυχημένη πορεία. Σε περίπτωση επιτυχίας της Ο.Ν.Ε. η ευημερία και η ειρήνη θα ενισχυθούν στην Ευρωπαϊκή ήπειρο προάγοντας την οικονομική και πολιτική ολοκλήρωση της Ε.Ε. Κλείνοντας, αντίθετα, αν υπάρξει περίπτωση αποτυχίας της Ο.Ν.Ε. τότε η πορεία προς την ολοκλήρωση θα τερματιστεί ακαριαία, αφού θα προκληθούν εντάσεις ακόμη μεγαλύτερες για τις οικονομίες των κρατών – μελών της κοινότητας, ενώ θα απομακρυνθούν οι όποιες ελπίδες για πολιτική ενοποίηση και προώθηση της παγκόσμιας ειρήνης και ευημερίας (Krugman – Obstfeld – Melitz, σελ. 929).

2.6. Συμπεράσματα

Ολοκληρώνοντας το παρόν υποκεφάλαιο, μπορεί κάποιος να κατανοήσει ότι η Ευρωζώνη βρίσκεται σε μειονεκτική θέση, έχοντας απωλέσει σε μεγάλο ποσοστό την εύνοια των Ευρωπαίων πολιτών. Η νομισματική ένωση διακατέχεται έντονα πλέον από στοιχεία οικονομικής χαλάρωσης, χωρίς να έχει ουσιαστικό ρόλο στη διεθνή σκηνή. Είναι λοιπόν ευκρινές ότι η ζώνη του ευρώ δεν αποτελεί μια ουσιαστική άριστη νομισματική περιοχή αφού μειονεκτεί σε επιδόσεις και απέχει σημαντικά από τα κριτήρια που προβλέπονται ώστε μια νομισματική ένωση να αποτελεί μια άριστη νομισματική περιοχή. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι τα πλεονεκτήματα που προσφέρει μια άριστη νομισματική περιοχή είναι πολλά και σημαντικά – τα οποία έχουν αναφερθεί παραπάνω – ισχυροποιώντας τα κράτη μέλη που την απαρτίζουν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. Η Διαχρονική Εξέλιξη του Ελληνικού Δημόσιου Χρέους Εντός και Εκτός Ευρωζώνης

3.1. Εισαγωγή

Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο γίνεται μία ανάλυση της εξέλιξης του Ελληνικού Δημόσιου Χρέους από την πτώση της δικτατορίας το 1974 μέχρι και σήμερα. Η ανάλυση χωρίζεται σε δύο ενότητες ώστε να μπορεί να διακρίνει ο αναγνώστης τις σημαντικές τομές της ιστορίας του Ελληνικού κράτους που είχαν άμεσο αντίκτυπο στην οικονομία του αλλά και στην αύξηση και την υπερδιόγκωση του Ελληνικού Δημόσιου Χρέους. Στην πρώτη ενότητα περιλαμβάνεται ίσως τη σημαντικότερη ιστορική στιγμή της Ελλάδας και ξεκινά από τον τερματισμό της δικτατορίας και τερματίζεται το 2004 εμπεριέχοντας την ένταξη της χώρας στην Ε.Ο.Κ. το 1981 και στην Ο.Ν.Ε. το 2002. Τέλος, στη δεύτερη ενότητα αναλύεται η εξέλιξη του Ελληνικού Δημόσιου Χρέους εντός της Ευρωζώνης.

3.2. Η Διαχρονική Εξέλιξη του Ελληνικού Δημόσιου Χρέους 1974 - 2004

Στην παρούσα εργασία εξετάζονται οι διακυμάνσεις του Ελληνικού δημόσιου χρέους από το 1974 και τον τερματισμό της δικτατορίας μέχρι και σήμερα. Ξεκινώντας λοιπόν, αξίζει να σημειωθεί ότι το δημόσιο χρέος το 1974 ήταν 115 δισ. δρχ. δηλαδή 22% του ΑΕΠ. Αφού λοιπόν πέρασε η επταετία της Δικτατορίας, η επόμενη κυβέρνηση προσπάθησε να ανασυγκροτήσει τη χώρα μετά τις περιόδους των συνεχών εντάσεων. Η ανασυγκρότηση αφορούσε σχεδόν στο σύνολό της επενδύσεις, με την εκτέλεση των μεγάλων έργων υποδομής, όπως ο Μόρνος, οι εθνικές οδοί, τα σημαντικά έργα υποδομής στην Αττική, αποχετεύσεις, οδικές αρτηρίες, αποκατάσταση ζημιών από σεισμούς το 1978 και 1981 κ.λπ. Μέχρι και το 1981 και την πτώση της μεταπολιτευτικής κυβέρνησης, τα δάνεια προς την Ελλάδα ήταν λίγα και μικρά και τελικά το εξωτερικό Δημόσιο Χρέος ήταν μόλις 672 δισ. δρχ. δηλαδή 29,7% του ΑΕΠ (Στρατόπουλος, 2016).

Η νέα κυβέρνηση από το 1981 και μετά δεν κάνει τις σωστές επιλογές και ωθεί το Ελληνικό κράτος στα βράχια. Αριθμητικά η παραπάνω πρόταση συμπληρώνεται ως εξής, από τον Οκτώβριο 1981 που ανέλαβε η νέα Κυβέρνηση έως το 1989 το χρέος έφθασε στα 9.200 δισεκατομμύρια δραχμές δηλαδή 65,7% του ΑΕΠ και το 1990 έφθασε στα 11.000 δισεκατομμύρια δραχμές δηλαδή 80,7% του ΑΕΠ (Δηλανάς, 2015). Χωρίς να επιδιώκεται κάποιος πολιτικός σχολιασμός, η νέα κυβέρνηση φάνηκε ως προς το ζητούμενο μη αποτελεσματική. Και το ζητούμενο αυτό ήταν η σύγκλιση με την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) και όχι η αντί – ΕΟΚ – ική πολιτική και κατεύθυνση. Η σταθεροποίηση της Ελληνικής Οικονομίας θα μείωνε το δημόσιο χρέος και θα βοηθούσε στην ένταξη της Ελλάδας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ), γεγονός που όπως θα αντιληφθεί

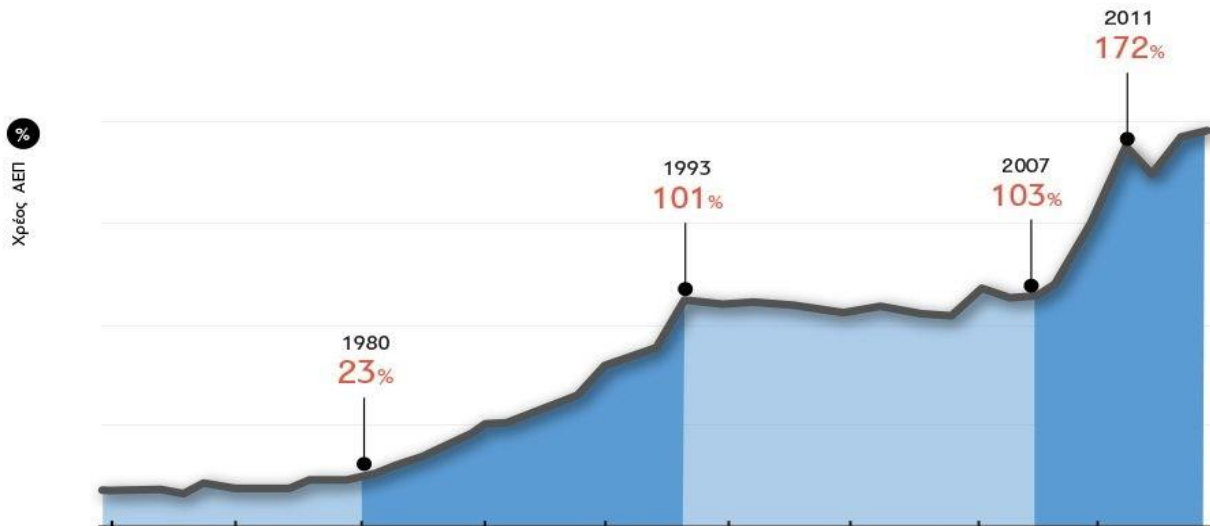
κάποιος παρακάτω αποτέλεσε σοβαρό αίτιο της σημερινής κρίσης χρέους (Στρατόπουλος, 2016).

Η έρευνα αυτή προχωρά στην Τρίτη περίοδο διακυβέρνησης η οποία ξεκινά το 1990 και ολοκληρώνεται το 1993. Η Τρίτη κυβέρνηση από την πτώση της δικτατορίας έρχεται να βοηθήσει στην αποπληρωμή των προηγούμενων δανείων λαμβάνοντας νέα δάνεια. Η συνεχής ροή κεφαλαίων από το εξωτερικό βοηθά στη διόγκωση του δημόσιου χρέους, το οποίο ανήλθε σε 23.000 δις. δρχ. δηλαδή με την τότε συναλλαγματική ισοτιμία σε 68,8 δις. Ευρώ (Α. Ξένος, 2015). Αφού λοιπόν τελείται και η Τρίτη διακυβέρνηση ξεκινά μία μακρά περίοδος σχεδόν 11 ετών στην οποία η χώρα κυβερνάται από την τέταρτη μεταπολιτευτική κυβέρνηση. Το δημόσιο χρέος μέχρι και το 2004 σχεδόν τριπλασιάζεται και πλέον από 68,8 δις. ευρώ το 1993 ανέρχεται σε 170 δις. Ευρώ. Η διόγκωση αυτή οφείλεται σε ανατροφοδότηση του χρέους. Ουσιαστικά, καταβάλλονταν στη χώρα νέα δάνεια με σκοπό να αποπληρωθούν τα δάνεια των προηγούμενων ετών. Η εκδήλωση της Ελληνικής κρίσης χρέους φαίνεται έντονα να έχει τις ρίζες της από την έναρξη της μεταπολιτευτικής περιόδου (Στρατόπουλος, 2016).

Η τελευταία κυβέρνηση πριν από την εκδήλωση της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα παρέλαβε τη χώρα το 2004 με δημόσιο χρέος 170 δις. Ευρώ. Τα νέα δάνεια προς αποπληρωμή παλαιότερων δανείων, η χρηματοδοτική κάλυψη της διοργάνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων και η ανάγκη για εκσυγχρονισμό των εξοπλιστικών συστημάτων οδήγησε σε υπερδιόγκωση του χρέους και από 170 δις ευρώ το 2004 ανήλθε σε 270 δις ευρώ το 2009. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Ελλάδα από το 2001 έως και το 2005 βρέθηκε να παραβιάζει το κριτήριο για έλλειμμα κάτω από 3% του Συμφώνου Σταθερότητας, το οποίο έχει σκοπό να διασφαλίζει ότι τα κράτη – μέλη της ΟΝΕ μετά την ένταξη στην ευρωζώνη και την ικανοποίηση των κριτηρίων του Μάαστριχτ, συνεχίζουν να τα τηρούν (Στρατόπουλος, 2016).

Ολοκληρώνοντας την ιστορική αναδρομή περί των διακυμάνσεων του Ελληνικού Δημόσιου Χρέους, η οποία αποτυπώνεται και στο διάγραμμα 2, κρίνεται σκόπιμο να αναφερθεί ότι ακόμα και μετά το κραχ του 2008 το χρέος συνέχισε την αυξητική του πορεία. Συγκεκριμένα το 2010 το χρέος ανήλθε σε 315 δις ευρώ ενώ το Μάιο του 2010 η Ελλάδα κατέφυγε στο μηχανισμό στήριξης υπογράφοντας το πρώτο πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής (μνημόνιο) λαμβάνοντας €110 δις επίσημης βοήθειας, από το ΔΝΤ (€30 δις) και από τις Ευρωπαϊκές χώρες (€80 δις) (Δηλανάς, 2015).

Διάγραμμα 2. το δημόσιο χρέος της Ελλάδας ως % του ΑΕΠ

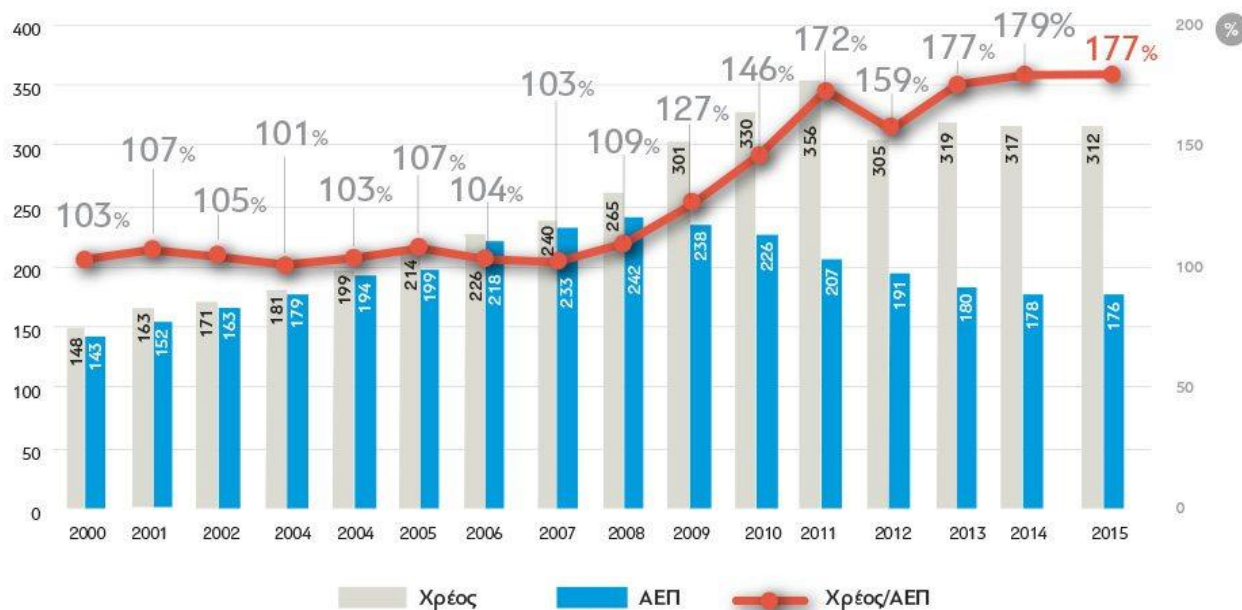

Πηγή: Αριστείδης Τσιπλάκος, “Επιστημονικό Μάρκετινγκ”, τεύχος Απριλίου, 2010

3.3. Το χρέος της Ελλάδας εντός ευρωζώνης (2001-2015)

Η αδυναμία της Ελληνικής οικονομίας για ανάκαμψη και μείωση του χρέους αποδίδεται πολλές φορές στην ένταξη της Ελλάδας στη Ζώνη του Ευρώ το 2001. Βέβαια η άποψη αυτή προσκρούει στο γεγονός ότι οι συνέπειες της εισαγωγής του Ευρώ έκαναν την εμφάνισή τους από το 2008 και μετά. Επομένως, είναι ορθό να εξεταστεί το διάστημα 2001 – 2015 σε δύο υποδιαστήματα, από το 2001 έως το 2007 και από το 2008 έως και το 2015 (Βικιπαίδεια, η Ελεύθερη Εγκυκλοπαίδεια). Όπως φαίνεται το γράφημα 1, την περίοδο 2001 – 2007 ο λόγος χρέους προς ΑΕΠ ήταν περίπου σταθερός. Η Ελλάδα την περίοδο αυτή αναπτύσσεται με γρήγορους και ισχυρούς ρυθμούς με αποτέλεσμα η αύξηση του ΑΕΠ να αντισταθμίζει την αύξηση του χρέους εντός των προβλεπόμενων ορίων, δηλαδή περίπου 100% του ΑΕΠ. Όμως η περίοδος χάριτος για την Ελληνική οικονομία φαίνεται να ολοκληρώνεται το 2007. Η ανατολή του ηλίου το 2008 έφερε στο φως μία συνεχή και μεγάλη αύξηση του χρέους, αντίθετα με το ΑΕΠ, το οποίο άρχισε να μειώνεται. Έτσι λοιπόν, όπως φαίνεται και στο διάγραμμα 1, από το 2009 και μετά το πρόβλημα είναι διπλό, δηλαδή μια μικρότερη οικονομία επιβαρύνεται από ένα μεγαλύτερο χρέος (Στρατόπουλος, 2016).

Διάγραμμα 1. Χρέος και ΑΕΠ μετά την εισαγωγή στο Ευρώ

Πηγή: Γιώργος Στρατόπουλος, 2016, Η ανατομία του δημόσιου χρέους

3.4. Συμπεράσματα

Συνοψίζοντας, το Ελληνικό κράτος φαίνεται ότι από την ίδρυσή του, το 1824, δεν ήταν σε θέση να λειτουργεί οικονομικά ανεξάρτητο με αποτέλεσμα τη συνεχή λήψη δανείων. Πολλές φορές η χώρα λάμβανε δάνεια για την αποπληρωμή των παλαιότερων δανείων δημιουργώντας έτσι έναν φαύλο κύκλο υπερδανεισμού με τελικό αποτέλεσμα τη συνεχόμενη αύξηση του Ελληνικού δημόσιου χρέους. Βέβαια, όπως είναι εμφανές παραπάνω η υπερδιόγκωση του δημόσιου χρέους λαμβάνει χώρα μετά την ένταξη της χώρας στη ζώνη του ευρώ, με τη μεγάλη αύξηση του κόστους ζωής των πολιτών, την εκμηδένιση του ανταγωνισμού στις σχέσεις εισαγωγών και εξαγωγών αλλά και τον τερματισμό της παραγωγικής διαδικασίας. Τέλος, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι το δημόσιο χρέος της Ελλάδας ως ποσοστό ΑΕΠ έφτασε στο 179% το 2014 σύμφωνα με τα στοιχεία του διαγράμματος 1.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. Η Προσχώρηση της Ελλάδας στην Ευρωζώνη: Προετοιμασία, Διαδικασίες, Συνθήκες Ένταξης και Υπογραφή Ενσωμάτωσης

4.1. Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζεται η συνολική εικόνα της συζήτησης περί Ο.Ν.Ε. Αρχικά αναλύονται τα τρία στάδια της Ο.Ν.Ε. Έπειτα διατυπώνονται τα κριτήρια σύγκλισης που προβλέπει η Συνθήκη του Μάαστριχτ για την ολοκληρωτική προσχώρηση μίας χώρας στην Ο.Ν.Ε. καθώς και οι ρήτρες διαφυγής χρέους και ελλείματος. Συνεχίζοντας, διαφαίνονται οι παράγοντες που επηρεάζουν την ένταξη του Ελληνικού κράτους στην Ο.Ν.Ε. είτε αυτοί είναι οικονομικοί, κοινωνικοί είτε πολιτικοί. Στην επόμενη υποενότητα του παρόντος κεφαλαίου γίνεται λόγος για τις διαδικασίες προετοιμασίας του Ελληνικού κράτους στη ζώνη του Ευρώ. Σημαντικές είναι οι αλλαγές και το νέο οικονομικό περιβάλλον δημιουργεί νέα δεδομένα στο Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα. Τέλος, το κεφάλαιο αυτό ολοκληρώνεται με τις νέες προοπτικές αλλά και με τις επιπτώσεις που προέκυψαν μετά την ένταξη της Ελλάδας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (Βοσκόπουλος, 2009).

4.2. Από τη Συνθήκη της Ρώμης στη Συνθήκη του Μάαστριχτ περί κριτηρίων ένταξης στην ΟΝΕ

Η Συνθήκη της Ρώμης του 1957 θέτει το θεσμικό πλαίσιο για τη δημιουργία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (Ο.Ν.Ε.), με βασικότερη τροποποίηση τις νέες διατάξεις που ενσωμάτωσε το 1992 με την υπογραφή της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, γνωστή σε όλους ως η Συνθήκη του Μάαστριχτ. Η ολοκλήρωση της διαδικασίας σχετικά με τη δημιουργία της Ο.Ν.Ε. για πρακτικούς και ουσιαστικούς λόγους ολοκληρώθηκε σε τρία στάδια. Το πρώτο στάδιο ξεκίνησε την 1η Ιουλίου 1990 και ολοκληρώθηκε την 31η Δεκεμβρίου 1993, το δεύτερο στάδιο ξεκίνησε την 1η Ιανουαρίου 1994 και ολοκληρώθηκε την 31η Δεκεμβρίου 1998, ενώ το τρίτο και τελευταίο στάδιο ξεκίνησε την 1η Ιανουαρίου 1999 χωρίς η ολοκλήρωση αυτού να έχει τοποθετηθεί χρονικά. Τα τρία προαναφερθέντα στάδια θα αναλυθούν παρακάτω (Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, 1998).

4.2.1. Τα Τρία Στάδια Δημιουργίας της ΟΝΕ

4.2.1.1. Πρώτο Στάδιο (1990 – 1993)

Το πρώτο στάδιο προς τη δημιουργία της Ο.Ν.Ε., αποτελείται από οικονομικά και νομισματικά χαρακτηριστικά. Στα οικονομικά χαρακτηριστικά συγκαταλέγονται τα εξής και παρουσιάζονται στον Πίνακα 3:

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.

Οικονομικά χαρακτηριστικά πρώτου σταδίου

Συμπλήρωση της ενοποίησης της εσωτερικής αγοράς
Ενίσχυση της πολιτικής ανταγωνισμού
Πλήρης εφαρμογή της αναδιάρθρωσης των διαρθρωτικών ταμείων
Ενίσχυση του συντονισμού και της εποπτείας με τη δημιουργία μηχανισμού «πολυμερούς εποπτείας»
Προϋπολογιστικές προσαρμογές στις χώρες οι οποίες παρουσιάζουν υψηλά δημόσια ελλείματα ή υψηλό δημόσιο χρέος

Πηγή: (Ρουκανάς, Σκλιάς, 2014)

Αφού διατυπώθηκαν τα οικονομικά χαρακτηριστικά, τώρα παρουσιάζονται και τα νομισματικά χαρακτηριστικά, τα οποία είναι τα εξής όπως αναλύονται στον Πίνακα 4:

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.

Νομισματικά χαρακτηριστικά πρώτου σταδίου

Απελευθέρωση της κίνησης κεφαλαίων	Μεγαλύτερη δυνατή συμμετοχή των κρατών – μελών στο Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών(ΜΣΙ) του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος
Ενίσχυση του συντονισμού της νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής	Διευρυμένη χρήση του ECU

Πηγή: (Βαβούρας, 1994)

4.2.1.2 Δεύτερο Στάδιο(1994 – 1998)

Όπως αναλύθηκαν τα οικονομικά και νομισματικά χαρακτηριστικά στο πρώτο στάδιο για τη δημιουργία της Ο.Ν.Ε., με την ίδιο τρόπο θα διατυπωθούν και στο δεύτερο στάδιο. Τα οικονομικά χαρακτηριστικά του δεύτερου σταδίου παρουσιάζονται στον Πίνακα 5:

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.

Οικονομικά χαρακτηριστικά δεύτερου σταδίου

Αξιολόγηση και προσαρμογή των πολιτικών του πρώτου σταδίου
Ονομαστική σύγκλιση, που θα συνδέεται με τη διατήρηση των δημόσιων ελλειμάτων σε χαμηλά επίπεδα

Πηγή: (Ρουκανάς, Σκλιάς, 2014)

Τα νομισματικά χαρακτηριστικά του δεύτερου σταδίου παρουσιάζονται στον Πίνακα 6:

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.

Νομισματικά χαρακτηριστικά δεύτερου σταδίου

Ίδρυση του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος (ΕΝΙ)
Περαιτέρω περιορισμός των περιθωρίων διακύμανσης του ΜΣΙ του ΕΝΣ
Απαγόρευση του «εκχρηματισμού» του δημόσιου χρέους
Ανεξαρτησία των εθνικών κεντρικών τραπεζών
Πάγωμα της σύνθεσης της νομισματοδέσμης του ECU

Πηγή: (Βαβούρας, 1994)

4.2.1.3. Τρίτο Στάδιο (1999 -)

Ολοκληρώνοντας τα στάδια σύστασης της Ο.Ν.Ε., τα οικονομικά χαρακτηριστικά του τρίτου σταδίου είναι τα εξής όπως φαίνονται στον Πίνακα 7:

ΠΙΝΑΚΑΣ 7.

Οικονομικά χαρακτηριστικά τρίτου σταδίου

Οριστικό σύστημα συντονισμού πληροφοριών	Περαιτέρω ενίσχυση των διαρθρωτικών και περιφερειακών πολιτικών
--	---

Πηγή: (Ρουκανάς, Σκλιάς, 2014)

Ενώ τέλος, τα νομισματικά χαρακτηριστικά παρουσιάζονται στον Πίνακα 8:

ΠΙΝΑΚΑΣ 8.

Νομισματικά χαρακτηριστικά τρίτου σταδίου

Ίδρυση του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ), το οποίο περιλαμβάνει μία ανεξάρτητη Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ)
Η ΕΚΤ αναλαμβάνει την ευθύνη της ενιαίας νομισματικής πολιτικής
Χρησιμοποίηση του ECU ως κοινού κοινοτικού νομίσματος

Πηγή: (Βαβούρας, 1994)

4.2.2. Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα Κριτήρια Σύγκλισης

Η σύσταση της Ο.Ν.Ε. αποτέλεσε φυσικό επακόλουθο της ενιαίας αγοράς με βάση τα στοιχεία και τις εκτιμήσεις που προέκυψαν από σχετική έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Συγκεκριμένα στην έκθεση αυτή για την Ο.Ν.Ε. αναφέρεται (European Commission, 1990, σελ. 11):

A single currency is the natural complement of a single market. The full potential of the latter will not be achieved without the former. Going further, there is a need for economic and monetary union in part to consolidate the potential gains from completing the internal market, without which there would be risks of weakening the present momentum of the 1992 process.

(Ένα ενιαίο νόμισμα αποτελεί το φυσικό συμπλήρωμα της ενιαίας αγοράς. Το πλήρες δυναμικό της τελευταίας δε θα μπορούσε να επιτευχθεί χωρίς την πρώτη προϋπόθεση. Προχωρώντας παρακάτω, υπάρχει ανάγκη για την οικονομική και νομισματική ένωση, εν μέρει για να παγιώσει τα δυνητικά οφέλη από την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς, χωρίς την οποία θα υπάρξουν κίνδυνοι αποδυνάμωσης της παρούσας δυναμικής της διαδικασίας του 1992.)

4.2.2.1. Κριτήρια Σύγκλισης

Στη συγκεκριμένη ενότητα αναφέρονται τα κριτήρια σύγκλισης που προβλέπονται στη Συνθήκη του Μάαστριχτ, ώστε ένα κράτος να είναι ικανό να ενσωματωθεί στην Ο.Ν.Ε. Τα κριτήρια αυτά αναλύονται στον Πίνακα 9:

ΠΙΝΑΚΑΣ 9.

Τα κριτήρια σύγκλισης στην Ο.Ν.Ε. της Συνθήκης του Μάαστριχτ

Τα δημοσιονομικά ελλείμματα δε θα πρέπει να υπερβαίνουν το 3% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ)
Το δημόσιο χρέος δε θα πρέπει να είναι περισσότερο από το 60% του ΑΕΠ
Τα περιθώρια διακύμανσης των συναλλαγματικών ισοτιμιών θα πρέπει να παραμένουν μέσα σε συγκεκριμένα πλαίσια του ΜΣΙ, χωρίς να υπάρχουν υποτιμήσεις και μεγάλες διακυμάνσεις κατά τα δύο τελευταία χρόνια πριν από την εξέταση του αιτήματος ένταξης
Ο πληθωρισμός δε θα πρέπει το τελευταίο έτος πριν από την εξέταση του αιτήματος ένταξης να υπερβαίνει τον αντίστοιχο ρυθμό των τριών κρατών – μελών με την καλύτερη απόδοση κατά περισσότερο από 1,5%
Το μέσο ονομαστικό μακροπρόθεσμο επιτόκιο ένα χρόνο πριν από την εξέταση του αιτήματος ένταξης δε θα πρέπει να υπερβαίνει τον αντίστοιχο ρυθμό των τριών κρατών – μελών με την καλύτερη απόδοση κατά περισσότερο από 2 μονάδες

Πηγή: (EUR – Lex, άρθρο 121, παρ. 1 ΣΕΚ)

Στη Συνθήκη του Μάαστριχτ δεν προβλέπονται μόνο τα κριτήρια σύγκλισης στην Ο.Ν.Ε. αλλά και η συνεχής παρακολούθηση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή του πρώτου και του δεύτερου κριτηρίου σύγκλισης όχι μόνο για τις χώρες που επρόκειτο να ενταχθούν σε αυτήν αλλά και για τα κράτη – μέλη που είναι ήδη εντός της ζώνης του ευρώ. Οι ποινές που προβλέπονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή

είναι μεγάλες, θέτοντας περιορισμούς στις παραβατικές εθνικές κυβερνήσεις με απώλεια της επεκτατικής δημοσιονομικής πολιτικής. Σε αυτό το σημείο είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι το Ελληνικό κράτος απείχε σημαντικά από τα προβλεπόμενα σημεία σύγκλισης, στοιχεία που θα αναλυθούν παρακάτω (Krugman – Obstfeld – Melitz, σελ. 902).

4.2.2.2. Ρήτρες Διαφυγής Χρέους και Ελλείμματος

Στο σημείο αυτό παρουσιάζονται οι ρήτρες διαφυγής χρέους και ελλείμματος που προβλέπονται στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση του 1992, και έχουν ως εξής:

- Σύμφωνα με το κριτήριο του δημοσιονομικού ελλείμματος, τα ελλείμματα θα πρέπει να μειώνονται ουσιαστικά και συνεχόμενα, για να φτάσουν σε ένα επίπεδο κοντά στην αξία αναφοράς, ενώ σε έκτακτες περιπτώσεις οι οποίες δε μπορούν να προβλεφθούν το έλλειμμα θα πρέπει να είναι κοντά στην τιμή αναφοράς
- Ταυτόχρονα, αναφορικά με το κριτήριο του δημόσιου χρέους, η αναλογία του θα πρέπει να είναι επαρκώς μειούμενη και να προσεγγίζει την τιμή αναφοράς με ικανοποιητικό ρυθμό (άρθρο 120 ΣΕΚ).

4.3. Πολιτικοί, Κοινωνικοί και Οικονομικοί παράγοντες που επηρεάζουν την ένταξη

4.3.1 Το Ελληνικό Κράτος τη Δεκαετία 1980 – 1990

Αφού προηγουμένως αναλύθηκαν τα κριτήρια σύγκλισης για τη δημιουργία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, κρίνεται απαραίτητο να παρουσιαστούν τα δεδομένα στοιχεία μία δεκαετία πριν την υπογραφή και την ένταξη του Ελληνικού κράτους στη ζώνη του Ευρώ. Το οικοδόμημα της Ο.Ν.Ε. βασίστηκε στη μονεταριστική ιδεολογία και στο Γερμανικό οικονομικό μοντέλο με τη σύμφωνη γνώμη της Γαλλίας (Σκλιάς – Μαρής, 2014). Η ισχυρή οικονομική πολιτική της Γερμανίας με το μεγάλο όγκο εξαγωγίμων αγαθών δε θα μπορούσε να ασκηθεί με τον ίδιο τρόπο από όλα τα κράτη – μέλη της Ε.Ε. με αποτέλεσμα να υπάρχει άγνοια κινδύνου για την κατεύθυνση τους. Στην παραπάνω περίπτωση εντάσσεται και το Ελληνικό κράτος, το οποίο από το 1980 και μετά αγκιστρωμένο στα σοσιαλιστικά ιδεώδη ενισχύει τον αντί – ευρωπαϊκό του χαρακτήρα.

Η νέα κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ υπό την ηγεσία του Ανδρέα Παπανδρέου αγνοεί συστηματικά βασικούς ευρωπαϊκούς κανόνες παρά το γεγονός ότι η Ελλάδα από το 1981 αποτελεί το 10ο κράτος – μέλος της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας μετά από υπερπροσπάθεια του μεγάλου πολιτικού ηγέτη Κωνσταντίνου Καραμανλή. Τα μέτρα που θεσμοθέτησε η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ εκείνη την περίοδο βασίζονταν σε καπιταλιστικές αρχές και περιλάμβαναν μέτρα κοινωνικοποίησης των ελληνικών επιχειρήσεων και δημιουργία συνδικαλιστικού κινήματος, οδηγώντας έτσι τη χώρα σε μονιμοποίηση και νομιμοποίηση του κρατισμού, του λαϊκισμού και των συμπεριφορών προσοδοθηρίας, κατακερματίζοντας τις ιδιωτικές πρωτοβουλίες και

τον οικονομικό ανταγωνισμό (Σκλιάς – Μαρής, 2014). Σε σύγγραμμά του ο Καζάκος (2009, σελ. 345) σημειώνει ιδιαίτερα ότι: «Το κίνημα στην κυβέρνηση παραγνώρισε όλες εκείνες τις ιδέες σε πολιτική και οικονομική θεωρία που προειδοποιούσαν για τις παγίδες του κρατισμού και των συντεχνιών μέσα και γύρω από το κράτος».

Όπως ήδη φαίνεται από τα προλεγόμενα, η Ελλάδα αντί να κατευθύνεται σε μία διαδικασία σύγκλισης με τις συνθήκες που πρέσβευε η Ε.Ε. εκείνη την περίοδο, οδηγήθηκε σε πλήρη αντίθεση με την ευρωπαϊκή προοπτική. Ακόμη και μετά τη δεύτερη συνεχόμενη εκλογική νίκη του ΠΑΣΟΚ ενώ πάρθηκαν μεταρρυθμιστικές πρωτοβουλίες στα θέματα οικονομικής πολιτικής, εντούτοις δεν υπήρχε καμία στροφή προς την ευρωπαϊκή οικονομική πολιτική (Καζάκος, 2010). Τα αποτελέσματα αυτής της διακυβέρνησης είναι αιχμηρά και κυρίως αποτυχημένα σε μία προσπάθεια της χώρας να βρει της ευρωπαϊκή της πορεία. Σε εκθέσεις της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδας (ΕΛΣΤΑΤ, 1980-1990) κατά τη δεκαετία 1980 – 1990 διαπιστώνεται ότι δεν υπήρξε οικονομική ανάπτυξη της χώρας, ο πληθωρισμός βρισκόταν σε πολύ υψηλά επίπεδα, η ανεργία από το 2,7%το 1980 σκαρφάλωσε στο 8,1% το 1984 ενώ υπήρξε επιδείνωση του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, με αποτέλεσμα το έλλειμμα να φτάσει στο 4,7% το 1990, υποδεικνύοντας την αποτυχία της εθνικής οικονομικής πολιτικής και τη ανεπαρκή ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων (Σκλιάς – Μαρής, 2014).

Ολοκληρώνοντας το παρόν υποκεφάλαιο, μπορεί κάποιος να αναγνωρίσει ότι η Ελλάδα δεν ήταν έτοιμη να ανοίξει τα φτερά της προς την οικονομική και νομισματική ενοποίηση. Ο αντί – ευρωπαϊσμός και ο αντί – καπιταλισμός που πρέσβευε η Σοσιαλιστική ιδεολογία δεν κρίθηκε ικανός να αντιμετωπίσει την κρίση χρέους και αναγκάστηκε να της καταβληθεί δάνειο ύψους 1,75 δις. Δολάρια το 1985 από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, ώστε να αποφευχθεί η χρεοκοπία (Σκλιάς – Μαρής, 2014). Η ανικανότητα της Πολιτικής ηγεσίας της χώρας για μεταρρυθμίσεις βοήθησε ώστε η οικονομική και η ιδεολογική σύγκλιση με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα να μην επέλθει ποτέ. Αξίζει τέλος να σημειωθεί ότι μεταρρυθμίσεις που προσπάθησε να επιβάλλει η ΕΚ την περίοδο 1980 – 1990 περιλαμβάνονται στο Μνημόνιο του 2010, γεγονός που δηλώνει ότι εάν είχαν υλοποιηθεί η απαραίτητες μεταρρυθμίσεις προς τη σύγκλιση και την Ο.Ν.Ε. ίσως σήμερα η Ελληνική Κοινωνία να μην έφθανε και πάλι στο χείλος της καταστροφής.

4.3.2. Η Οικονομία της Ελλάδας 1992 – 1999

Την ίδια χρονική περίοδο που εγκρίθηκε ουσιαστικά η Συνθήκη του Μάαστριχτ, ο πληθωρισμός στην Ελλάδα άγγιζε το 20% και αποτελούσε πενταπλάσιο ποσοστό του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Από την άλλη μεριά, την ίδια χρονιά (1991) το δημόσιο έλλειμμα άγγιζε το 10% δίνοντας στην Ελλάδα την τρίτη θέση υψηλότερου ελλείμματος μετά το Βέλγιο και την Ιταλία. Η ένταξη της χώρας στην Ο.Ν.Ε. γινόταν συνεχώς πιο αμφίβολη εξαιτίας της μακράς χρονικής διάρκειας υψηλών επιπέδου πληθωρισμού και της δύσκολης δημοσιονομικής κατάστασης. Οι προσπάθειες για ένταξη από την πολιτική ηγεσία ναι μεν συνεχίστηκαν αλλά με πολύ αργούς ρυθμούς. Δεδομένης της τότε

οικονομικής κατάστασης της χώρας φαίνεται ότι στάθηκε τυχερή αφού οι αρμόδιοι ευρωπαϊοί εταίροι εξέτασαν τα κριτήρια ένταξης με ελαστικότητα και πρακτικές «δημιουργικής πολιτικής». Η Ελλάδα μπορεί να μην αποτέλεσε μέρος της πρώτης ομάδας κρατών προς ένταξη όμως κατάφερε με τη σειρά της να προσχωρήσει στο Ευρώ από την αρχή της κυκλοφορίας του το 2001 (Παπαδημητρίου, 2014).

4.4. Προετοιμασία του Ελληνικού Κράτους προς την Ένταξη

Το Ελληνικό κράτος με σκοπό να αποτελέσει μέρος της ευρωζώνης έκανε προσπάθειες να ανατρέψει το εις βάρος της σκηνικό και να κλείσει δύο συγκεκριμένες πληγές, το μακροχρόνιο υψηλό πληθωρισμό και την αποτυχία της δημοσιονομικής πολιτικής. Η σύγκλιση προς τα κριτήρια του Μάαστριχτ δεν αποτελεί εύκολη υπόθεση ειδικά για μία χώρα που είναι σαφώς επηρεασμένη από τον έντονο λαϊκισμό και τις πελατειακές σχέσεις. Παρακάτω αναλύονται οι προσπάθειες για την επίλυση των δύο προαναφερθέντων ζητημάτων (Παπαδημητρίου, 2014).

Όπως προαναφέρθηκε η επίλυση των δύο ζητημάτων δεν είναι εύκολη υπόθεση και αυτό φαίνεται ήδη με την προσπάθεια αποκλιμάκωσης του πληθωρισμού. Ο στόχος επετεύχθη σε μεγάλο βαθμό όμως δημιούργησε νέα προβλήματα. Ο πληθωρισμός μειώθηκε λόγω της σωστής συναλλαγματικής πολιτικής και ορισμένων μέτρων διοικητικού χαρακτήρα. Όμως, ενώ μειώθηκε ο πληθωρισμός η διαδικασία αυτή οδήγησε σε επιδείνωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας και σε διόγκωση του ελλείμματος στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (Παπαδημητρίου, 2014).

Όσον αφορά την εθνική δημοσιονομική πολιτική και αυτή με τη σειρά της φαίνεται να απέτυχε. Πραγματική και ουσιαστική δημοσιονομική πολιτική δεν επιτεύχθηκε και αυτό γιατί οι δαπάνες ως ποσοστό του Α.Ε.Π. αυξήθηκαν αντί να μειωθούν, ενώ η προσπάθεια μείωσης του ελλείμματος βασίστηκε μονάχα στην επιβολή φόρων. Συγκεκριμένα, η φορολογική επιβάρυνση αυξήθηκε από 28,6% το 1991 σε 35,5% το 1999 ως ποσοστό του Α.Ε.Π. (Παπαδημητρίου, 2014).

4.5. Οι Προκλήσεις για το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα εξαιτίας της Νομισματικής και της Χρηματοπιστωτικής Ενοποίησης

Η Ελλάδα από το 2002 εντάσσεται πλέον στη ζώνη του ευρώ, αφού πρώτα ολοκλήρωσε ένα μεγάλο κύκλο διαδικασιών ώστε να πετύχει την ένταξη. Οι νέοι κανόνες που θέτει η ενιαία ευρωπαϊκή αγορά χρηματοπιστωτικών προϊόντων είναι αυτοί στους οποίους πρέπει να προσαρμοστεί το Ελληνικό τραπεζικό σύστημα. Το νέο τραπεζικό περιβάλλον δημιουργεί τις συνθήκες για πλήρως διεθνή κίνηση κεφαλαίων ενώ εφαρμόζει την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης. Βασικός στόχος του Ελληνικού τραπεζικού συστήματος μετά την προσχώρηση στην ΟΝΕ αποτελεί ο διαρκώς αυξανόμενος βαθμός ενοποίησης των αγορών με αποτέλεσμα την αύξηση της ρευστότητας, τη δημιουργία οικονομικών κλίμακας, τη συνεχή μείωση του

κόστους συναλλαγών και τέλος την ενίσχυση των επενδυτικών επιλογών (Δρυμπέτας – Καλογερίδης, 2014, σελ. 71).

Οι Ελληνικές τράπεζες αλλάζουν ριζικά αποκτώντας νέες δυνατότητες . Η τραπεζική αγορά θεωρείται σχετικά μικρού μεγέθους με ικανοποιητική όμως κερδοφορία. Τα τραπεζικά ιδρύματα πολλαπλασιάζονται διαρκώς καταφέροντας να μειώσουν το ανθρώπινο δυναμικό με την αντικατάστασή του από μηχανήματα υψηλής τεχνολογίας, όπως για παράδειγμα τα μηχανήματα αυτόματης ανάληψης (ATM), ενώ προς υλοποίηση εξ αποστάσεων πληρωμών προωθείται το e – banking που αποφορτίζει τα τραπεζικά ιδρύματα χωρίς όμως να αποξενώνει τους επενδυτές. Η Ελλάδα βρίσκεται σε ρυθμούς ανάπτυξης αφού αποτελεί μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενώ ταυτόχρονα χρησιμοποιεί το ισχυρό υπερεθνικό νόμισμα. Η συγκεκριμένη κατάσταση προκαλεί έντονη πίστη από τους επενδυτές – καταθέτες προς τα τραπεζικά ιδρύματα. Εξαιτίας των μεγάλων κεφαλαίων από την πίστη των επενδυτών προωθήθηκαν καταναλωτικά και στεγαστικά δάνεια καθώς και επιδοτήσεις μικρομεσαίων επιχειρήσεων (Δρυμπέτας – Καλογερίδης, 2014, σελ. 72).

Δυστυχώς όμως, αυτή η συνεχής ανάπτυξη της Ελληνικής οικονομίας η οποία βασίστηκε σε αντιπαραγωγικές μεθόδους, οδήγησε το τραπεζικό σύστημα σε υπερδιόγκωση. Τα μεγάλα κεφάλαια των επενδυτών εκταμιεύονταν από τα τραπεζικά ιδρύματα αφού η πίστη χανόταν με αποτέλεσμα την αποδυνάμωση αυτών λίγο νωρίτερα από το 2008 (Δρυμπέτας – Καλογερίδης, 2014, σελ. 73). Το 2009 και το 2010 οι καταθέσεις μειώνονται σε μεγάλο βαθμό με αποτέλεσμα το Ελληνικό τραπεζικό σύστημα να βρίσκεται σε κρίση. Τα τραπεζικά ιδρύματα εκμεταλλεύτηκαν στο έπακρο τα υπαρκτά περιθώρια μεγέθυνσης, όμως οι τεράστιοι ρυθμοί ανάπτυξης της οικονομίας απέδειξαν ότι το Ελληνικό τραπεζικό σύστημα απέτυχε να διαχειριστεί ορθά τον κίνδυνο που δημιουργήθηκε εξαιτίας του (Δρυμπέτας – Καλογερίδης, 2014, σελ. 93).

4.6. Υπογραφή και Προσχώρηση της Ελλάδας στην ΟΝΕ

Από την παραπάνω ανάλυση των διαδικασιών για την προσχώρηση του Ελληνικού κράτους στην Ο.Ν.Ε. μπορεί κάποιος να συμπεράνει ότι η σύγκλιση που επετεύχθη ήταν ονομαστική και ζημίωσε την πραγματική οικονομία. Η ανάγκη για ένταξη μόνο αρνητικά δεδομένα έφερε στο φως της οικονομίας. Η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού προκάλεσε προβλήματα στην παραγωγική δομή της οικονομίας, αφού η ανταγωνιστικότητα μειώθηκε και διευρύνθηκαν οι ανισορροπίες του ισοζυγίου πληρωμών. Οι αναγκαίες δημοσιονομικές μεταρρυθμίσεις προς τη σύγκλιση δεν είχαν καμία απολύτως επιτυχία, γεγονός που προέκυψε από τη μεγάλη αύξηση της φορολογίας, της απόκρυψης χρέους με τη βοήθεια συγκεκριμένων χρηματοπιστωτικών προϊόντων και του λογιστικού ετεροχρονισμού των δαπανών. Τέλος, παρά τις προσπάθειες για εφαρμογή διαρθρωτικών αλλαγών, αυτές δεν υλοποιήθηκαν σε κανένα βαθμό που θα βοηθούσε την ελληνική οικονομία (Παπαδημητρίου, 2014, σελ. 63).

Η συναλλαγματική πολιτική του Ελληνικού κράτους, η ελαστικότητα στην ερμηνεία ως προς την επίτευξη της σύγκλισης προς τα κριτήρια του Μάαστριχτ και η υποτιθέμενη βελτίωση των δημοσιονομικών δεικτών οδήγησαν τη χώρα εντός της ζώνης του ευρώ. Η πραγματική οικονομία τελικά ήταν και είναι αυτή η οποία θα ζημιωθεί περισσότερο στο βωμό του ενιαίου νομίσματος. Οι θυσίες αυτές όμως δε φάνηκαν ικανές να αποτρέψουν την απερχόμενη οικονομική κτηνωδία της ελληνικής πραγματικής οικονομίας. Η συνολική διαδικασία της ένταξης δε στάθηκε ικανή από μόνη της να κρατήσει σταθερή την πραγματική οικονομία, χρειάστηκαν σημαντικές διαρθρωτικές αλλαγές καθώς εκσυγχρονισμό του δημόσιου τομέα και της εισοδηματικής πολιτικής του. Το ελληνικό κράτος και οι πολιτικοί του ηγέτες βασίστηκαν στο 'πρέπει' και όχι στο τί χρειάζεται να προηγηθεί για την εισαγωγή του υπερεθνικού νομίσματος (Παπαδημητρίου, 2014, σελ. 63).

Δυστυχώς, αν και η Ελλάδα κατάφερε να ενταχθεί στο σύνολο των χωρών της Ο.Ν.Ε. η οικονομική πολιτική της δεν άλλαξε ώστε να προσαρμοστεί στα νέα δεδομένα και τις νέες υποχρεώσεις του ευρώ. Η νέα κυβέρνηση που σχηματίστηκε υπό τον Κώστα Σημίτη το Φθινόπωρο του 2000 ένα σχεδόν χρόνο δηλαδή μετά την έναρξη των διαδικασιών ένταξης δεν υλοποίησε σε κανένα βαθμό το μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα που προανήγγειλε κατά τον προεκλογικό αγώνα. Αντίθετα με τη διαδικασία που όφειλε να ακολουθήσει το Ελληνικό κράτος μετά την ένταξή του στην Ο.Ν.Ε κατάφερε λίγους μόνο μήνες αργότερα από το πέρας της αξιολόγησης ως προς τα κριτήρια του Μάαστριχτ να αυξήσει τις δημόσιες δαπάνες κατά περίπου δυόμισι ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ. Όλη αυτή η κατάσταση δημιουργήθηκε σε μεγάλο βαθμό εξαιτίας του φόβου για πολιτικό κόστος. Οι μεταρρυθμίσεις στον ασφαλιστικό τομέα αποσύρθηκαν λόγω του φόβου για πολιτικό κόστος. Η φαινομενική οικονομική ευημερία που διαγραφόταν μελλοντικά έλυσε τα χέρια της κυβέρνησης το Κώστα Σημίτη, η οποία ακολούθησε πολιτικές παροχών και υπερδιόγκωση του δημόσιου τομέα. Υπό αυτές τις συνθήκες το μέλλον της Ελληνικής οικονομίας εντός της Ευρωζώνης δε φάνηκε αβέβαιο τότε, αλλά το 2007 με το σκάσιμο της φούσκας της οικονομικής ευημερίας (Παπαδημητρίου, 2014, σελ. 64).

4.7. Επιπτώσεις και Προοπτικές μετά την Υπογραφή

4.7.1. Επιπτώσεις

Το Ελληνικό κράτος το 2002 μετατρέπει οριστικά το εθνικό του νόμισμα σε Ευρώ και αποτελεί ένα ακόμη μέλος της Ευρωζώνης. Όμως, εξαιτίας της μη ορθολογικής προσχώρησης σε αυτήν τη ζώνη και της ιδιαίτερης απόκλισης από τα κριτήρια σύγκλισης τα οποία προέβλεπε η Συνθήκη του Μάαστριχτ, οι επιπτώσεις για τη χώρα και το λαό της δεν άργησαν να φανούν. Από το 2002 μέχρι και το 2008 υπήρξε στην Ελλάδα μία περίοδος οικονομικής άνθησης, η οποία όμως δεν προήλθε από παραγωγικούς τομείς αλλά από τα μεγάλα ευρωπαϊκά πακέτα στήριξης. Επομένως, η οικονομική αυτή άνθηση αποτελούσε μία φούσκα, η οποία έσκασε το 2008 προκαλώντας βαθιά οικονομική κρίση και κατάρρευση του Ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Όπως αναλύεται περαιτέρω παραπάνω στο κεφάλαιο 2 της παρούσας εργασίας, πολλοί οικονομολόγοι και ερευνητές φθάνουν στο συμπέρασμα ότι η Ελληνική οικονομική κρίση οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην προσχώρηση της Ελλάδας στη ζώνη του Ευρώ. Μπορεί τα αποτελέσματα της προσχώρησης να μη φάνηκαν άμεσα εξαιτίας του γρήγορου ρυθμού ανάπτυξης μέχρι και το 2007, όμως έγιναν απολύτως αισθητά αφού το οικοδόμημα για τον εκσυγχρονισμό του Ελληνικού κράτους δε στηρίχθηκε σε σωστά θεμέλια. Οι επιπτώσεις λοιπόν, ιδιαίτερα για τον Ελληνικό λαό ήταν και είναι μεγάλες. Τα νέα πακέτα στήριξης αποταμιεύονται με σκοπό την αποπληρωμή του εξωτερικού χρέους. Οι κυβερνήσεις κατευθυνόμενες από τους Ευρωπαϊκούς θεσμούς προσπαθούν για μείωση του ελλείμματος με υπερφορολόγηση και μειώσεις δαπανών (Ιωακειμίδης, 2007).

Η κατάσταση για το Ελληνικό κράτος είναι δύσκολη και θα χρειαστούν ισχυρές και μεγάλες προσπάθειες για ανάπτυξη και οικονομική εξυγίανση. Η Ελλάδα ως κράτος – μέλος της ευρωζώνης οφείλει να συμμορφωθεί προς τα κριτήρια σύγκλισης που έχει ορίσει η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση ήδη από το 1992 με την υπογραφή της. Τέλος, μπορεί κάποιος να κατανοήσει ότι η προσχώρηση της Ελλάδας στην ΟΝΕ μάλλον δημιούργησε περισσότερα προβλήματα παρά νέες προοπτικές. Βεβαίως, ποτέ δεν είναι αργά για διαρθρωτικές αλλαγές που θα προκαλέσουν θετικές εξελίξεις για την οικονομία της χώρας.

4.7.2. Προοπτικές

Το Ελληνικό κράτος αν και αποτελεί μέρος της Ευρωζώνης και διατηρεί ως εθνικό νόμισμα το Ευρώ δεν αξιοποιεί τις δυνατότητες του ενιαίου νομίσματος. Η ανάπτυξη της Ελληνικής οικονομίας εξαρτάται από ενδογενείς, καθώς και από διεθνείς ή εξωγενείς παράγοντες. Ως ενδογενείς παράγοντες νοούνται κυρίως η οικονομική πολιτική της Ελλάδας σε συνάρτηση με τη διαρθρωτική και τη δημοσιονομική πολιτική. Από την άλλη ως εξωγενείς παράγοντες νοούνται οι διεθνείς εξελίξεις στην οικονομία, οι γεωπολιτικές εξελίξεις και καθοριστικό ρόλο έχει η διακύμανση των τιμών των πρώτων υλών και κυρίως του πετρελαίου, πρώτη ύλη που έχει δημιουργήσει μεγάλες οικονομικές κρίσεις κατά το παρελθόν, παραδείγματος χάριν η Πετρελαϊκή κρίση του 1973. Είναι πλέον απαραίτητο να αναλυθούν οι παραπάνω παράγοντες ώστε να αναδειχθούν οι νέες προοπτικές μετά την ένταξη της Ελλάδας στην ΟΝΕ ακόμα και μετά από αρκετά χρόνια από την πλήρη νομισματική ενοποίηση (Λιαργκόβας, 2006).

Αρχικά, το Ελληνικό κράτος εξασφαλίζει τη δημοσιονομική σταθερότητα αν και εφόσον η Ελληνική δημοσιονομική πολιτική γίνει πιο περιοριστική με σκοπό την διόρθωση των δημοσιονομικών ανισορροπιών και στη μείωση του πληθωρισμού. Η Ελληνική κρίση χρέους θα μπορούσε να αντιμετωπιστεί με λιγότερα μέτρα λιτότητας αν υπήρχε δημοσιονομική σταθερότητα. Από την άλλη μεριά, η σταθερότητα των τιμών δεν προκύπτει μονάχα από την ενιαία νομισματική πολιτική. Η επιτυχία για σταθερότητα στις τιμές αποτελεί μίγμα πολιτικών με βασικό κριτήριο την εξυγίανση της δημοσιονομικής πολιτικής σε συνάρτηση με τη

δημοσιονομική σταθερότητα, την εισοδηματική πολιτική και την πολιτική διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων (Λιαργκόβας, 2006).

Η Ελληνική οικονομία μπορεί να έχει πολλά οφέλη από το διαρθρωτικό μετασχηματισμό της. Τα οφέλη αυτά κάνουν αισθητή την παρουσία τους στους τομείς της αγοράς εργασίας, της αγοράς προϊόντων και της Δημόσιας Διοίκησης. Όσον αφορά τον τομέα της αγοράς εργασίας προωθείται η μείωση του ποσοστού ανεργίας με προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής στρατηγικής απασχόλησης. Στον τομέα της αγοράς προϊόντων, προωθείται η ανταγωνιστικότητα των Ελληνικών προϊόντων καθώς και η δημιουργία ενός φιλικού επιχειρηματικού περιβάλλοντος, το οποίο θα ενθαρρύνει την επενδυτική δραστηριότητα. Τέλος, στον τομέα της Δημόσιας Διοίκησης προωθείται η μείωση της γραφειοκρατίας, η εξάλειψη της διαφθοράς καθώς και η βελτίωση των ξένων επενδύσεων (Λιαργκόβας, 2006).

Επιπλέον, οι διαδικασίες της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης ώθησαν την Ελλάδα στην ανάπτυξη σε κάθε τομέα και τη βοήθησαν να εξευρωπαϊστεί. Σύμφωνα με τον Radaelli, ο Εξευρωπαϊσμός είναι μία διαδικασία κατά την οποία δημιουργούνται, διαχέονται και θεσμοποιούνται τυπικοί και άτυποι κανόνες, διαδικασίες, παραδείγματα πολιτικής, κοινές πεποιθήσεις και νόρμες, τα οποία προσδιορίζονται και εδραιώνονται πρώτα στη διαδικασία παραγωγής πολιτικής στην ΕΕ και έπειτα ενσωματώνονται στον εγχώριο (εθνικό και υπο-εθνικό) πολιτικό λόγο, τις πολιτικές δομές και τις δημόσιες πολιτικές (Radaelli, 2003). Ουσιαστικά το Ελληνικό κράτος προσπάθησε να δημιουργήσει νέες δομές ώστε να επιτευχθεί η μεταπήδηση από εθνικό σε υπερεθνικό επίπεδο σε κάθε τομέα του κράτους.

Συνοψίζοντας το παρόν κεφάλαιο, οι προοπτικές της Ελληνικής οικονομίας εντός της Ζώνης του Ευρώ είναι μεγάλες όμως πρέπει να είναι και εφικτές. Για να γίνουν λοιπόν αυτές οι προοπτικές πραγματικότητα πρέπει να υλοποιηθούν σημαντικές διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που θα οδηγήσουν σε ουσιαστική νομισματική ενοποίηση. Οι μεταρρυθμίσεις αυτές μπορούν να βοηθήσουν στη μείωση της ανεργίας, στην ενθάρρυνση για απασχόληση και για επέκταση των εργασιακών δραστηριοτήτων. Επίσης, οι κατάλληλες μεταρρυθμίσεις μπορούν να οδηγήσουν σε αύξηση της ανταγωνιστικότητας των Ελληνικών προϊόντων, σε αύξηση της παραγωγικότητας και σε καταπολέμηση του μεγάλου ποσοστού της ανέχειας. Δυστυχώς, παρά τα προφανή οικονομικά και κοινωνικά οφέλη της ενιαίας νομισματικής πολιτικής, η Ελληνική οικονομία δεν ακολουθεί την αναπτυξιακή κατεύθυνση εξαιτίας της αναποτελεσματικότητας των μεταρρυθμιστικών πολιτικών της (Μαραβέγιας – Σακελλαρόπουλος, 2006).

Ένα χρόνο μετά το πρώτο Μνημόνιο για την Ελλάδα και τρία χρόνια μετά από το οικονομικό κραχ στην Αμερική σε σύγγραμμά τους οι Αργείτης και Κορατζάνης (2011, σελ. 193) θέτουν το ερώτημα: « Τελικά η Ο.Ν.Ε. μπορεί ή πρέπει να επιβιώσει;». Το ερώτημα αυτό δεν είναι ρητορικό και οι δύο συγγραφείς δίνουν την απάντηση: «Η απάντησή μας είναι ότι μπορεί, αλλά πρέπει να επιβιώσει εφαρμόζοντας ένα διαφορετικό μοντέλο οικονομικής πολιτικής από το σημερινό της

«νέας συναίνεσης». Για να συμβεί αυτό, θα πρέπει αυτοί που παίρνουν αποφάσεις οικονομικής πολιτικής να αποκτήσουν διαφορετικό τρόπο σκέψης. Και αυτό για να συμβεί θα πρέπει να κυριαρχήσει ένα διαφορετικό μοντέλο οικονομικής θεωρίας το οποίο: α) να θέτει ως πρωταρχικό στόχο της οικονομικής πολιτικής στην Ε.Ε. την πλήρη απασχόληση, μέσω πολιτικών αναδιανομής του εισοδήματος σε βάρος της χρηματοπιστωτικής ελίτ και των κερδοσκοπικών αγορών χρήματος και κεφαλαίου, β) να θέτει ως βασικό στόχο του ΕΣΚΤ τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος και όχι των τιμών των εμπορευμάτων, γ) να θεσμοθετεί μηχανισμούς χρηματοδότησης ύστατης προσφυγής που να διασφαλίζουν τη δημοσιονομική σταθερότητα και τη σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος, και δ) να αναγνωρίζει το σταθεροποιητικό ρόλο της δημοσιονομικής πολιτικής».

4.8. Η Ελλάδα στην Ο.Ν.Ε. αποτέλεσε τελικά επίτευγμα ή καταστροφή;

Όπως προαναφέρθηκε το Ελληνικό κράτος πριν περίπου 17 χρόνια και συγκεκριμένα στις 19 Ιουνίου 2000 και ύστερα από μία δύσκολη και γεμάτη εμπόδια ως προς το σκοπό διαδικασία, κατάφερε να υπογράψει την ένταξή του στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Το νέο, ενιαίο, υπερεθνικό, κοινό νόμισμα τέθηκε σε κυκλοφορία δύο περίπου έτη μετά την υπογραφή ένταξης, δηλαδή το Φθινόπωρο του 2002, αντικαθιστώντας πέραν από τη δραχμή, πολλά ακόμη εθνικά νομίσματα των ευρωπαϊκών κρατών. Εκείνη η χρονιά του 2002 αποτέλεσε ημέρα ευτυχίας για τον Ελληνικό λαό, αφού τα ποσοστά αποδοχής του νέου νομίσματος ξεπερνούσαν κάθε προσδοκία, καθώς ήταν από τα υψηλότερα ανάμεσα στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τα οποία αποτελούσαν και μέλη της ζώνης του ευρώ. Βέβαια, ανάμεσα σε εκείνους τους ενθουσιώδεις πολίτες υπήρξαν και κάποιοι που εξέφρασαν σημαντικές ανησυχίες, χωρίς όμως να βρίσκονται σε θέση να αποδείξουν ίσως την μετέπειτα καταστροφή. Μετά από 17 χρόνια λοιπόν από την υπογραφή ένταξης ο ενθουσιασμός για το ενιαίο νόμισμα έχει κατακερματιστεί, και έχει αντικατασταθεί από αμφιβολίες περί επιστροφής σε εθνικό νόμισμα (Μαλούχος, 2014).

Μπορεί λοιπόν, να μη βρίσκεται σε θέση κάποιος να αποδώσει αυτήν την οικονομική καταστροφή που συμβαίνει στην Ελλάδα στην ένταξή της στο ενιαίο νόμισμα, όμως βρίσκεται σε ικανή θέση να αξιολογήσει αυτήν την επιλογή σαφώς με αρνητικό τρόπο. Δυστυχώς, ο ενθουσιασμός και η αισιοδοξία που είχε καταβάλει τον Ελληνικό λαό σήμερα βρίσκεται εκτός πραγματικότητας και κανείς τελικά δε μπορεί να υποστηρίξει θετικά ότι αυτή η επιλογή της ένταξης στην Ο.Ν.Ε. αποτέλεσε μια αναμφισβήτητη ορθή επιλογή για την Ελλάδα. Αξίζει βέβαια να σημειωθεί ότι η πολιτική που ακολούθησε η πολιτική ηγεσία του τόπου σχετικά με τη στρατηγική της ένταξης στο ευρώ πάρθηκε περίπου ομόφωνα, αν και δε μπορεί κάποιος να δικαιώσει αυτήν την επιλογή πολιτικής, η οποία φαίνεται να δημιούργησε δημοσιονομικά κενά και οικονομική καταστροφή εννέα περίπου χρόνια αργότερα (Μαλούχος, 2014).

Προχωρώντας, αφού αποδόθηκε το γενικό πλαίσιο της επόμενης ημέρας των ενταξιακών προσπαθειών της χώρας στην Ο.Ν.Ε. είναι σημαντικό να παρουσιαστούν

οι επιπτώσεις που προέκυψαν μετά από την εισαγωγή του ευρώ. Αρχικά, μόλις ολοκληρώθηκε η ένταξη της Ελλάδας στην Ο.Ν.Ε. το κόστος ζωής για του Έλληνες πολίτες αυξήθηκε δραματικά σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα, ενώ τεράστια κεφάλαια εισέρρεαν στη χώρα με κάθε είδους μορφής δανεισμού, με αποτέλεσμα οι πολίτες όχι μόνο να πληρώνουν περισσότερα για τη διαβίωσή τους, αλλά και να χρεώνονται δάνεια και ακόμη χειρότερα όπως αποδείχτηκε να χρεώνουν με δάνεια και τις επόμενες γενιές. Επιπλέον, ακόμη και η μικρή δύναμη ανταγωνισμού που κατείχε η Ελλάδα χάθηκε εντελώς, ενώ ο υπερδανεισμός – όπως αναφέρθηκε και παραπάνω – υπονόμει τη χώρα, και δυστυχώς αυτό συνέβαινε με τη σύμφωνη γνώμη και την ευθύνη της πολιτικής ηγεσίας της χώρας. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι ο υπερδανεισμός σε καμία περίπτωση δε θα λάμβανε χώρα στο Ελληνικό κράτος αν είχε ακόμη το εθνικό του νόμισμα (Μαλούχος, 2014).

Ολοκληρώνοντας το παρόν υποκεφάλαιο, φαίνεται ότι η ένταξη της Ελλάδας στη ζώνη του ευρώ δεν απέδωσε καρπούς και ουσιαστικά το κράτος δεν επωφελήθηκε οικονομικά, κερδίζοντας λίγα και χάνοντας πολλά. Μπορεί κάποιος να κατανοήσει με ευκολία ότι μια μικρή επαρχιακή χώρα, με μικρή οικονομία και όχι τόσο αναπτυγμένους παραγωγικούς τομείς έχει ένα νόμισμα, το οποίο είναι πιο ακριβό από το αμερικάνικο δολάριο ή το ελβετικό φράγκο. Μάλλον θα ήταν πιο λογικό το Ελληνικό κράτος να περιμένει λίγο ακόμα πριν να ενταχθεί στη ζώνη του ευρώ, χωρίς η πολιτική ηγεσία να παρουσιάσει ψευδή στοιχεία με σκοπό την κατ'ανάγκη ένταξη σε αυτήν. Ίσως σήμερα αν η χώρα είτε κρατούσε το εθνικό της νόμισμα είτε περίμενε υπομονετικά να ενταχθεί στο ενιαίο νόμισμα, να βρισκόταν σε πιο ισχυρή θέση με μεγαλύτερη ανταγωνιστικότητα και ουσιαστικά σε θα είχε χάσει κανένα από τα πλεονεκτήματα και τα δικαιώματα που της είχαν αποδοθεί ήδη από το 1981 με την ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (Μαλούχος, 2014).

Η παραπάνω ανάλυση δεν έχει σκοπό να προπαγανδίσει τις πολιτικές ηγεσίες του τόπου ούτε και να προκαλέσει κομματικούς αφορισμούς. Κάθε ερώτημα που μπορεί να προκύψει στον αναγνώστη ή αμφιβολίες για τις αποφάσεις που πάρθηκαν σε κάθε επίπεδο στις διαδικασίες ένταξης στην Ο.Ν.Ε. και την πορεία εντός αυτής προσφέρονται για εσωτερική κατανάλωση και δημιουργία σκέψεων περί ανατροπής του εκ του αποτελέσματος οικονομικού σκηνικού, ώστε να αποφευχθούν ακόμη χειρότερες καταστάσεις όπως το Grexit, δηλαδή η έξοδος της Ελλάδας από τη ζώνη του ευρώ. Σε κάθε σημείο της παρούσας εργασίας γίνεται προσπάθεια για δημιουργία κρίσιμων ερωτημάτων και αμφιβολιών για κάθε αναγνώστη, ώστε όχι μόνο ο επιστημονικός λόγος αλλά και ο μέσος αναγνώστης να βρίσκεται σε θέση να καταλάβει τι πραγματικά συμβαίνει ανάμεσα στις σχέσεις της Ελλάδας με την Ευρωπαϊκή Ένωση και με την Ο.Ν.Ε. και τι θα μπορούσε να αλλάξει προς το καλύτερο τα χρόνια που έπονται (Μαλούχος, 2014).

4.9. Συμπεράσματα

Συμπερασματικά, η παραπάνω ανάλυση ήδη αποδεικνύει ότι η Ελλάδα δεν ήταν ακόμη έτοιμη να ενταχθεί στην Ο.Ν.Ε. Τα κριτήρια σύγκλισης που

προβλέπονται στη Συνθήκη του Μάαστριχτ απέχουν σημαντικά από την Ελληνική πραγματικότητα. Οι συνθήκες που επικρατούν στη χώρα μετά από την ένταξή της στην Ε.Ο.Κ. εμπνέουν αίσθημα αντιευρωπαϊσμού με έντονο λαϊκίστικο και αντικαπιταλιστικό πνεύμα. Η πολιτική ηγεσία του Ελληνικού κράτους παρά τις υποσχέσεις για στροφή προς την Ευρωπαϊκή ενοποίηση και ολοκλήρωση προωθούν μεταρρυθμιστικές πολιτικές οι οποίες δεν υλοποιούνται στο βαθμό που απαιτείται. Η δημοσιονομική σταθερότητα λείπει από την κυβερνητική ατζέντα και δεν υπάρχει στρατηγική για την επόμενη μέρα της ένταξης στην Ευρωζώνη το 2002. Όλα τα παραπάνω είναι φυσικό να οδηγήσουν την Ελληνική οικονομία σε μονοπάτια εικονικής πραγματικότητας, δημιουργώντας ένα αβέβαιο οικονομικά μέλλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. Συμπεράσματα

Η συνολική εικόνα της παρούσας εργασίας θέλει όχι μόνο να επιβεβαιώσει τη μειοψηφία εκείνων που έδειξαν τις αμφιβολίες τους το 2000, αλλά και θέλει να υποδείξει πόσο σημαντική είναι η αλληλεπίδραση των εθνικών πολιτικών αποφάσεων με εκείνες των Ευρωπαϊκών θεσμών. Ουσιαστικά η Ο.Ν.Ε. αποδείχθηκε κατώτερη των περιστάσεων και χρειάζεται νέες πολιτικές για την μεταστροφή της στις νέες ανάγκες που έχουν προκύψει.

Ήδη από το 1962 είχαν ξεκινήσει συζητήσεις για την ένταξη της Ελλάδας Ευρωπαϊκή και Οικονομική Ενότητα, όμως οι διαδικασίες προσχώρησης σταμάτησαν εξαιτίας της δημοκρατικής κρίσης που προέκυψε το 1967. Οι συζητήσεις ξεκίνησαν εκ νέου το 1979 και ολοκληρώθηκαν το 1981 με την υπογραφή του τότε προέδρου της Δημοκρατίας Κωνσταντίνου Καραμανλή και την πλήρη ένταξη της Ελλάδας στην Ε.Ο.Κ. Το όραμα του μεγάλου Έλληνα πολιτικού πραγματοποιείται μετά από μεγάλες μάχες που έδωσε για να υποδείξει στους Έλληνες αλλά και στους Ευρωπαίους ότι η Ελλάδα ανήκει στη δύση. Μια νέα εποχή λοιπόν αρχίζει με την Ελλάδα να είναι έτοιμη να αναλάβει τις νέες της ευθύνες αλλά και να κάνει χρήση των νέων της δικαιωμάτων (Τζόκας, 2006).

Η ενταξιακή προσπάθεια της Ελλάδας δε σταμάτησε να αποτελεί κύριο μέλημα των Ελληνικών κυβερνήσεων. Η οικονομική ενίσχυση πραγματοποιείται πλέον από τον κοινοτικό προϋπολογισμό με σκοπό τη σταθερή και συνάμα γρήγορη ανάπτυξη της Ελληνικής οικονομίας. Δυστυχώς όμως, οι πολιτικές που ακολούθησε ο Κωνσταντίνος Καραμανλής δεν συνεχίστηκαν προς την κατεύθυνση της Ευρωπαϊκής ενοποίησης. Η εκλογή του Ανδρέα Παπανδρέου μερικά χρόνια μετά την ένταξη της χώρας στην Ε.Ο.Κ. οδήγησε το κράτος σε αντίθετη κατεύθυνση και στο χείλος της χρεοκοπίας το 1985. Οι αντιευρωπαϊκές πολιτικές και το αντικαπιταλιστικό πνεύμα ώθησαν τη χώρα μακριά από τους ευρωπαϊκούς κανόνες. Η Ελλάδα βρισκόταν σε τεντωμένο σχοινί με το δημόσιο χρέος της να ανεβαίνει σταδιακά ως προς το ποσοστό του Α.Ε.Π. (Τζόκας, 2006).

Μετά από την παραπάνω σύντομη ανασκόπηση των γεγονότων προς την Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση της Ελλάδας μπορεί κάποιος να αντιληφθεί – αφού κατανόησε πλήρως την ανάλυση της παρούσας εργασίας στα παραπάνω κεφάλαια

– ότι η Ελλάδα αποτελούσε το ‘ Μαύρο πρόβατο’ για τους Ευρωπαίους εταίρους πριν από την ένταξη στην Ο.Ν.Ε. αφού σε καμία περίπτωση δεν ακολούθησε σταθερές και μακροπρόθεσμες πολιτικές. Όλα αυτά τα γεγονότα λοιπόν αύξησαν σημαντικά το δείκτη επικινδυνότητας όχι μόνο ως προς τις επιπτώσεις που θα έχει η Ελληνική Οικονομία μετά από μία λανθασμένη ενταξιακή προσπάθεια αλλά και τους σημαντικούς κινδύνους που μπορεί να εγκυμονεί η ένταξη της χώρας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση και για τα υπόλοιπα κράτη – μέλη της Ε.Ε. και της Ευρωζώνης.

Συνεχίζοντας λοιπόν τη χρονολογική ανασκόπηση, η πορεία προς την Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση έχει ως σημαντικότερο σταθμό τη Συνθήκη του Μάαστριχτ ή τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση του 1992. Σε αυτήν τη Συνθήκη προβλέπονται τα στάδια δημιουργίας της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης και τα κριτήρια σύγκλισης ώστε μία χώρα να μπορεί να γίνει μέλος της Ευρωζώνης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση προχωρά λοιπόν στη δημιουργία ενός ενιαίου νομίσματος με στόχο την ισχυροποίηση της έναντι του δολαρίου αλλά και των νέων αναπτυσσόμενων οικονομιών ανά τον κόσμο πέραν της Αμερικής. Το ρίσκο για κάθε κράτος – μέλος της Ευρωζώνης είναι μεγάλο αφού πλέον ακολουθείται μία ενιαία κεντρική και υπερεθνική νομισματική πολιτική μακριά από τις κεντρικές τράπεζες και τις κυβερνήσεις των κρατών – μελών (Τζόκας, 2006).

Η Ο.Ν.Ε. αποτελεί πρόκληση για την Ελλάδα, η οποία θέλει να ακολουθήσει την Ε.Ε. σε κάθε της βήμα προς την πλήρη ολοκλήρωση. Οι ενταξιακές προσπάθειες του Ελληνικού κράτους στην Ο.Ν.Ε. ξεκίνησαν το 1999 και ολοκληρώθηκαν το 2002 όταν πλέον η χώρα αποτελούσε κράτος – μέλος της Ευρωζώνης. Η χώρα πήρε γενναίες αποφάσεις και έκανε σημαντικές θυσίες για την προσχώρηση της. Φαίνεται όμως από τις παραπάνω αναλύσεις ότι τα κριτήρια σύγκλισης που προέβλεπε η Συνθήκη του Μάαστριχτ δεν μπόρεσαν να προσεγγισθούν ορθολογικά από την Ελλάδα. Οι αποφάσεις της πολιτικής ηγεσίας για πάση θυσία ένταξη στην Ο.Ν.Ε. μάλλον είχε αρνητικά αποτελέσματα για την Ελληνική οικονομία. Η κυβέρνηση του Κώστα Σημίτη αντί να προσπαθεί να δημιουργήσει το κατάλληλο κλίμα για ενσωμάτωση στο νέο νομισματικό και οικονομικό περιβάλλον δημιουργούσε τάσεις ενθουσιασμού, υπερδιόγκωση του δημόσιου τομέα και ενίσχυση των πελατειακών σχέσεων (Αργείτης – Κορατζάνης, 2011).

Οι συγκεκριμένες λαϊκίστικες πολιτικές από την κυβέρνηση μπορεί τελικά να κατόρθωσαν την ένταξη της χώρας στην Ο.Ν.Ε. όμως την έχτισαν πάνω σε πλαστά και αναληθή στοιχεία για την πραγματική οικονομία της Ελλάδας. Οι υποσχέσεις για υλοποίηση μεταρρυθμιστικών πολιτικών δεν εφαρμόστηκαν ποτέ με αποτέλεσμα να δημιουργείται χάσμα μεταξύ του Ευρωπαϊκού ζητουμένου και του Ελληνικού δοθέντος. Δυστυχώς, η απομάκρυνση από τα κριτήρια σύγκλισης δημιούργησε μεγάλα δημοσιονομικά κενά και ταχύτατη αύξηση του Ελληνικού Δημόσιου Χρέους. Η ένταξη το 2002 ήρθε ομαλά με την αλλαγή του εθνικού νομίσματος – της δραχμής – σε υπερεθνικό νόμισμα, το ευρώ. Η μεγάλη εξωτερική οικονομική ενίσχυση από

τα κράτη μέλη της ενιαίας κοινότητας βοήθησαν ώστε να σταματήσει η χώρα να παράγει από μόνη της πλούτο (Αργεΐτης – Κορατζάνης, 2011).

Η νέα εποχή δημιουργεί ένα περιβάλλον υπερκατανάλωσης για περίπου έξι με επτά χρόνια. Οι νέες κυβερνήσεις υπό τον Κώστα Καραμανλή το 2004 και το 2007 όσο και αν προσπάθησαν δε μπόρεσαν να αλλάξουν τα σφάλματα του παρελθόντος. Η Ελλάδα αποτελούσε πλέον ένα κράτος απόλυτα εξαρτημένο από τους Ευρωπαϊκούς θεσμούς και την Ευρωπαϊκή οικονομική ενίσχυση. Το κράτος δεν ανέπτυξε νέους παραγωγικούς τομείς, συνέχισε να διογκώνει το δημόσιο τομέα μέσω πελατειακών σχέσεων ενώ ταυτόχρονα δε μπορούσε να υλοποιήσει μεταρρυθμίσεις στις οικονομικές και δημοσιονομικές δομές της χώρας. Η εισαγωγή του ευρώ φαίνεται να ώθησε την Ελλάδα σε αυτοκαταστροφικές τάσεις σε συνεργασία με την πολιτική ηγεσία του τόπου.

Στις 15 Σεπτεμβρίου 2008 η πτώχευση της Lehman Brothers, μίας μεγάλης αμερικανικής επενδυτικής τράπεζας άνοιξε τον ασκό του Αϊόλου για τη βύθιση της Ελλάδας και όχι μόνο σε μεγάλη οικονομική κρίση, την οποία ακόμη δεν έχει ξεπεράσει. Το 2009 ο Γιώργος Παπανδρέου ανακοινώνει την ένταξη της Ελλάδας στο Μηχανισμό στήριξης και στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο με την επιβολή μνημονίων λιτότητας. Η ιστορική εξέλιξη της οικονομίας της Ελλάδας από το 2002 και μετά παρουσιάζει μία πολύ μεγάλη αύξηση του δημόσιου χρέους, το οποίο μπορεί να αποδοθεί αριθμητικά στο ποσό των 350 περίπου δις. Ευρώ. Το προαναφερθέν ποσό φαντάζει εξωπραγματικό για τη μικρή Ελληνική οικονομία, η οποία αποδεικνύεται ότι δε βρίσκεται σε θέση να το αποπληρώσει (Αργεΐτης – Κορατζάνης, 2011).

Αυτό λοιπόν που προσπαθεί να καταδείξει η συνολική ανάλυση της παρούσας εργασίας είναι ότι η Ελλάδα ποτέ δε βρέθηκε σε θέση ικανή ώστε να ενσωματωθεί στην Ο.Ν.Ε. Η καταπιεστική ένταξη στην Ο.Ν.Ε. μόνο αρνητικά αποτελέσματα δημιούργησε για τη χώρα. Βέβαια, η σημερινή κατάσταση δεν προέκυψε αποκλειστικά από την πάση θυσία ενσωμάτωση αλλά κυρίως από τις λανθασμένες πολιτικές των εκάστοτε κυβερνήσεων με σημαντικότερες αυτές των οποίων δημιουργήθηκαν οι πλασματικές υποδομές για την ολοκληρωτική ένταξη. Μετά την υπογραφή προσχώρησης στην Ε.Ο.Κ. από τον Κωνσταντίνο Καραμανλή το 1981 κάθε άλλη προσπάθεια για ενοποίηση με την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ο.Ν.Ε. φαίνεται ότι αντικαταστάθηκε από αναποτελεσματικές λαϊκίστικες αντιευρωπαϊκές και αντικαπιταλιστικές πολιτικές (Αργεΐτης – Κορατζάνης, 2011).

Συμπερασματικά, η εργασία αυτή έχει ως στόχο να δημιουργήσει τις κατάλληλες συνθήκες ώστε να εξετασθεί περαιτέρω η αναγκαιότητα ή μη της ένταξης της Ελλάδας στο ενιαίο νόμισμα. Η συγκεκριμένη έρευνα θέλει να αφήσει ένα νέο λιθαράκι στον επιστημονικό διάλογο ως προς την ορθότητα που βρίσκεται πίσω από τις Συνθήκες, τα κριτήρια σύγκλισης και του θεσμούς της Ε.Ε. όχι μόνο για την Ελλάδα αλλά και για τα υπόλοιπα κράτη είτε αυτά είναι μέλη της Ε.Ε. ή της Ο.Ν.Ε. είτε επιθυμούν την ένταξή τους. Η Ελλάδα βρέθηκε στο μάτι του κυκλώνα και ίσως αποτελεί το σημαντικότερο πείραμα ώστε να δοθούν οι παραπάνω απαντήσεις

με σκοπό να γίνει η Ευρωπαϊκή Ένωση πιο συμπαγής, με ισχυρό και ανταγωνιστικό ενιαίο νόμισμα και ισχυρό λόγο στην παγκόσμια οικονομία.

Τέλος, ίσως οι λανθασμένες πολιτικές αποφάσεις από κοινού με την εναλλαγή του νομίσματος να εξάντλησαν οικονομικά το Ελληνικό κράτος, όμως πάντα υπάρχει χώρος και χρόνος για μεταρρυθμιστικές πολιτικές που μπορούν να ανατρέψουν έστω και μακροχρόνια την αυτοκτονία της οικονομίας. Αυτό είναι ουσιαστικά και το ζητούμενο της παρούσας εργασίας, η ανάδειξη δηλαδή πολιτικών προσώπων που σέβονται και υπερασπίζονται την πατρίδα τους, χωρίς να προάγουν την πελατειακή αντίληψη και την οικογενειοκρατία. Ίσως κάποιοι νέοι πολιτικοί ηγέτες με αυτά τα κριτήρια να βρίσκονται σε θέση να αναλάβουν μεγάλες, γενναίες και κρίσιμες αποφάσεις, να εφαρμόσουν μακροχρόνιες μεταρρυθμιστικές πολιτικές και να καθοδηγούν τη χώρα εντός των πλαισίων και των ορίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης με αρμονία και ευημερία.

Βιβλιογραφία – Διαδικτυακές Πηγές

Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία

Αργεΐτης Γ. – Κορατζάνης Α., 2011, *Οικονομική Πολιτική Σταθεροποίησης και Αστάθεια στην Ο.Ν.Ε.*, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση.

Βαβούρας Ι., 1994, *Εθνική Οικονομική Πολιτική και Ο.Ν.Ε.: Θεωρητική προσέγγιση και εμπειρία*, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση

Βοσκόπουλος Γ. Α. 2009, *Ευρωπαϊκή Ένωση- θεσμοί, πολιτικές, προκλήσεις, προβληματισμοί-*, Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Επίκεντρο

Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδας (1980 – 1990), *Στατιστική Επετηρίδα της Ελλάδας*, Αθήνα, Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδας.

ΕΚΑΧ-ΕΟΚ-ΕΚΑΕ, 1992, *Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση*, Βρυξέλλες, Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, 1998, *Ευρώ: Οι προσαρμογές και επιπτώσεις στον Ελληνικό Τραπεζικό τομέα από την Οικονομική και Νομισματική Ένωση και την εισαγωγή του Ευρώ*, Αθήνα, Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα

Ιωακειμίδης Π. Κ. 2007, *Θα επιβιώσει η Ευρωπαϊκή Ένωση;*, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση

Καζάκος, Π., 2009, *Ανάμεσα σε Κράτος και Αγορά – Οικονομία και Οικονομική Πολιτική στη Μεταπολεμική Ελλάδα, 1944-2000*. Αθήνα, Εκδόσεις Πατάκη.

Καζάκος, Π., 2010, *Από τον Ατελή εκσυγχρονισμό στην Κρίση – Μεταρρυθμίσεις, Χρέη και Αδράνεις στην Ελλάδα (1993-2010)*, Αθήνα, Εκδόσεις Πατάκη.

Καραμούζης Ν. – Χαρδούβελης Γ., 2011, *Από τη Διεθνή κρίση στην κρίση της Ευρωζώνης και της Ελλάδας: Τι μας επιφυλάσσει το μέλλον;*, Αθήνα, Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη

Λιαργκόβας Π., 2006, *Ξένες Άμεσες Επενδύσεις και Ανταγωνιστικότητα. Η εμπειρία της Ελλάδας και άλλων Ευρωπαϊκών Χωρών*, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση

Μαραβέγιας Ν. – Σακελλαρόπουλος Θ., 2006, *Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση και Ελλάδα: Οικονομία, Κοινωνία, Πολιτικές*, Αθήνα, Εκδόσεις Διόνικος.

Ρουκανάς Σ. – Σκλιάς Π., 2014, *Η Ελληνική Πολιτική Οικονομία 2000 – 2010: Από την Ο.Ν.Ε. στο Μηχανισμό Στήριξης*, Αθήνα, Εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη

Τζόκας Σ., 2006, *Το Όραμα της Ενωμένης Ευρώπης, ιστορική διαδρομή και σύγχρονη πραγματικότητα*, Αθήνα, Εκδόσεις Θεμέλιο

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

Baldwin R. – Wyplosz C., 2017, ' Τα Οικονομικά της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης', 5η Έκδοση

European Commission, 1990, *Economic and Monetary Union*, Luxembourg, Office for Official Publications of the European Communities.

Kenen, P., 1969, 'The theory of optimum currency areas', in R. Mundell and A. Swoboda (eds) *Monetary Problems of the International Economy*, Chicago University Press, Chicago.

McKinnon, R., 1962, 'Optimum currency areas' *American Economic Review*, 53 : 717-25.

Mundell, R., 1961, 'A theory of optimum currency areas', *American Economic Review*, 51 : 657 – 65.

P. Krugman – M. Obstfeld – M. Melitz, 2016, *Διεθνής Οικονομική, Θεωρία και Πολιτική*, 4η έκδοση

Radaelli, C., 2003, 'The Europeanization of Public Policy', in Featherstone, K. and Radaelli, C. (2003) (eds.), *The Politics of Europeanization* (Oxford: Oxford University Press), 27-56.

Διαδικτυακές Πηγές – Διαδικτυακοί τόποι

Αθανάσιος Δηλανάς, 2015, «Η εξέλιξη του δημόσιου χρέους από το 1974 έως το 2010», 13/09/2017

<http://www.rodiaki.gr/article/309428/h-exelixh-toy-dhmosioy-xreoys-apo-to-1974-ews-to-2010>

A. Ξένος, ένθετο «Χρήμα, Δάνεια και Χρέη», στο τεύχος 189 του περιοδικού «Τρίτο Μάτι», 13/09/2017

<http://www.cna.gr/stories/to-elliniko-xreos-kai-i-istoria-tou/>

Αριστείδης Τσιπλάκος, «Επιστημονικό Μάρκετινγκ», τεύχος Απριλίου, 2010, 15/09/2017

<https://www.insurancedaily.gr/%CE%B7-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%87%CF%81%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%A E-%CE%B5%CE%BE%CE%AD%CE%BB%CE%B9%CE%BE%CE%B7-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CF%8C%CF%83%CE%B9%CE%BF%CF%85-%CF%87%CF%81%CE%AD/>

Βικιπαίδεια, η Ελεύθερη Εγκυκλοπαίδεια, 'Οικονομία της Ελλάδας', 18/09/2017

<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9F%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%AF%CE%B1%CF%84%CE%B7%CF%82%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1%CF%82>

Γιώργος Στρατόπουλος, 2016, «*Η ανατομία του δημόσιου χρέους*», 20/09/2017

<http://www.protagon.gr/epikairota/poioi-einai-oi-megaloi-prwtagwnistes-tis-krisis-44341082501>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, δημόσια γνώμη, Ευρωβαρόμετρο, 21/09/2017

<http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm>

Ευρωπαϊκό λεξικό, «*Η Συνθήκη του Μάαστριχτ*», 20/09/2017

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:11992M/TXT&qid=1511288129918&from=EN>

Ηλεκτρονική Εφημερίδα «ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ», «*Βασικά κριτήρια δημιουργίας άριστων νομισματικών περιοχών*», 20/09/2017

www.pelop.gr/?page=article&Dolc=226475

Μαλούχος, 2014, Ηλεκτρονική Εφημερίδα 'ΤΟ ΒΗΜΑ', «*Η Ελλάδα στην ΟΝΕ: ήταν επίτευγμα ή καταστροφή;*» 22/09/2017

<http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=607246>

Επιστημονικό άρθρο, 2011, «*Προσδιορισμοί του Εξευρωπαϊσμού*», 20/09/2017

<https://europeanization.wordpress.com/2011/02/27/definitions-of-euroepanization/>

Τάσος Μ. Ηλιαδάκης, 2009, «*Το δημόσιο χρέος του ελληνικού κράτους από το 1824 έως τα σήμερα: Ένα σύντομο ιστορικό*», εφημερίδα ΠΑΤΡΙΣ, 19/09/2017

<https://erodotos.wordpress.com/2010/11/26/%CE%B4%CE%B7%CE%BC%CF%8C%CF%83%CE%B9%CE%BF-%CF%87%CF%81%CE%AD%CE%BF%CF%82/>

Χαλυβόπουλος Δημήτρης, 2010, «*Ο μύθος του Ελληνικού χρέους*», 20/09/2017

<http://antapocrisis.gr/social-media1/item/398-xreos>